

Vlaanderen
is open ruimte

DE STIEMERVALLEI ALS NATUURLIJKE SPONS

LANDINRICHTINGSPLAN OUDE EN NIEUWE STIEMER

Landinrichtingsproject De Wijers – Stiemerbeek-Zusterkloosterbeek

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

vlm.be

LANDINRICHTINGSPLAN OUDE EN NIEUWE STIEMER

Landinrichtingsproject De Wijers
Stiemerbeek – Zusterkloosterbeek

TIMING

PROJECT DEFINITIE ▶ ONTWERP PLAN ▶ ADVIESPROCEDURE EN OPENBAAR ONDERZOEK ▶ GOEDGEKEURD PLAN ▶ TECHNISCHE VOORBEREIDING ▶ UITVOERING OP TERREIN

hier staan we nu

vanaf 2026

UITDAGING

Water speelde decennialang een grote rol in de Stiemervallei. Vandaag wordt het zo snel mogelijk afgevoerd. Dat zorgt voor wateroverlast en droogte. Met dit plan richten we de vallei terug in als een natuurlijke spons. Zo wapenen we ons tegen de gevolgen van klimaatverandering.

SITUERING

Diepenbeek

DOELEN

natuurlijke spons	- de Oude Stiemer komt weer bovengronds en krijgt extra ruimte - de Nieuwe Stiemer wordt minder diep zodat de sponswerking van de bodem herstelt - nieuwe constructies verdelen het water over verschillende waterlopen
natte natuur	- de Miezerikvijvers worden natuurlijk ingericht en opengesteld voor publiek - de soortenrijkdom van de Stiemergraslanden neemt toe en er komen extra poelen - het Patersbos met zijn dreven krijgt een ecologische opknapbeurt
recreatie	- nieuwe wandel- en fietspaden maken de Stiemervallei beter toegankelijk - aan de Stiemer komt een buurtplekje - het Patersplein wordt groener en er komt een rolstoellus door het Patersbos

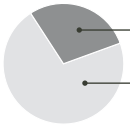
ENKELE MAATREGELEN

INSTRUMENTEN

- inrichtingswerken (uit kracht van wet)
- grondverwerving
- recht van voorkoop
- erfdienstbaarheden tot openbaar nut
- beheerovereenkomsten landinrichting

BUDGET

3.4 miljoen €

616.089 € subsidies LI

investeringen partners, subsidie levend water, Blue Deal middelen

PARTNERS

Gemeente Diepenbeek
Provincie Limburg
Agentschap voor Natuur en Bos
Vlaamse Milieumaatschappij
Natuurpunt
Regionaal Landschap Lage Kempen

INHOUD

SITUERING
De Wijers 4
De Diepenbeekse Stiemervallei 4
3 Deelgebieden 5
6

UITDAGING
Het gaat niet goed met de natte natuur in Vlaanderen
Wateroverlast én droogte in de stiemervallei 7
Hoe landinrichting de uitdaging aanpakt 8
9

3 DOELEN IN 1 PLAN 10
Doel 1: De Stiemervallei herstellen als een natuurlijke spons om verdroging en wateroverlast tegen te gaan 12
Doel 2: Natte natuur weer laten opbloeien in een karakteristiek valleilandschap 13
Doel 3: Meer mogelijkheden om te wandelen, fietsen en ontmoeten in de vallei 16

TOEKOMSTBEELD 20

MAATREGELEN 22
Deelgebied 1: De Stiemervallei
Deelgebied 2: de Miezerikvijvers 24
Deelgebied 3: Patersbos en Patersplein 25
Rustplekjes in de stijl van De Wijers 33
35

INSTRUMENTEN 41

UITVOERING EN FINANCIERING 42

46

BIJLAGE
Juridisch en beleidsmatig kader
Uitvoeringsprogramma
Financieringsplan
Overzicht grondinname per deelgebied
Instrumentenafweging
Inzet dwingende instrumenten landinrichting
Effectbeoordelingen
Voorbereidende studies

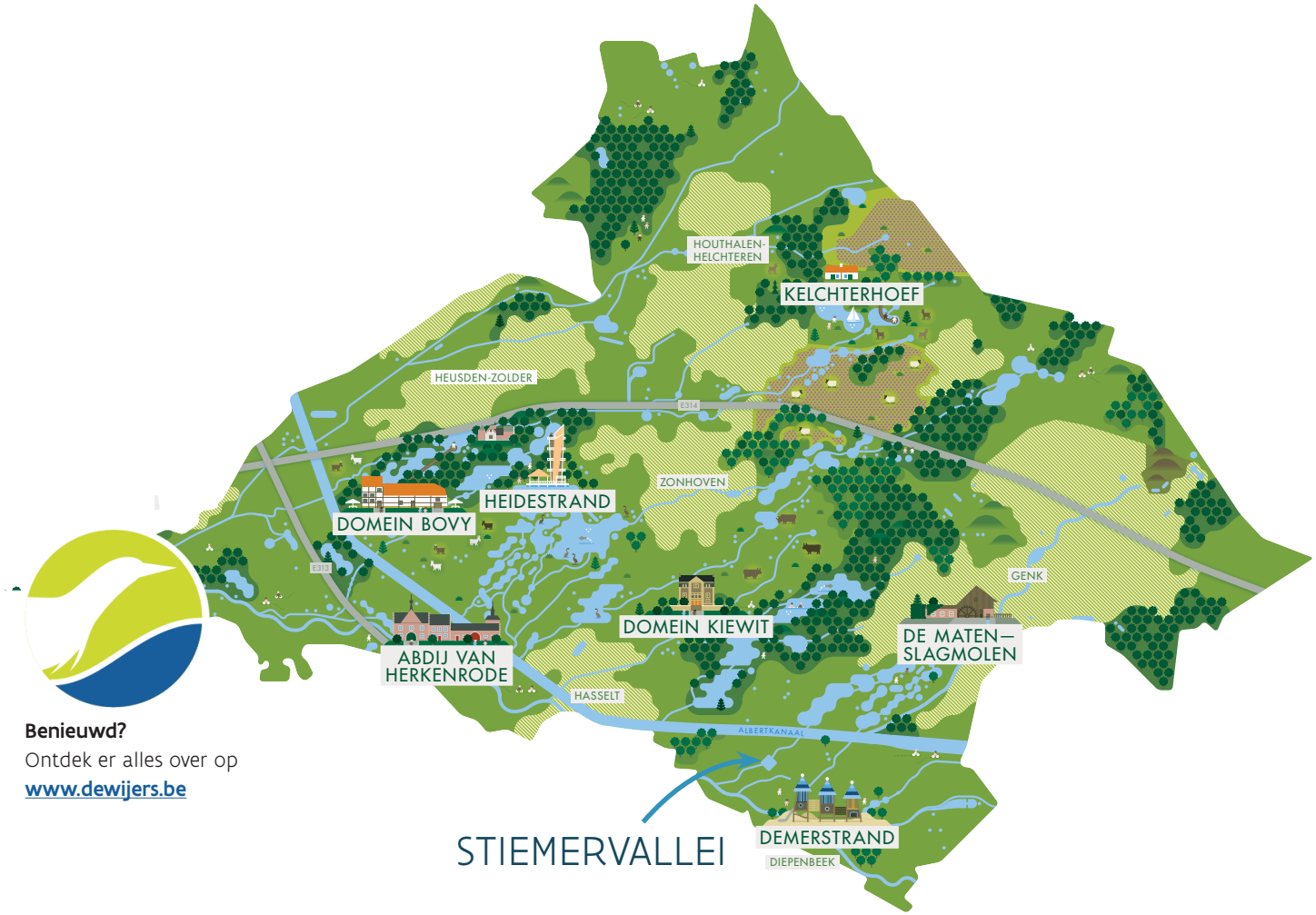
SITUERING

DE WIJERS

De Stiemervallei is één van de 8 grote beekvallei-en van het meer dan 25.000 ha groot gebied De Wijers.

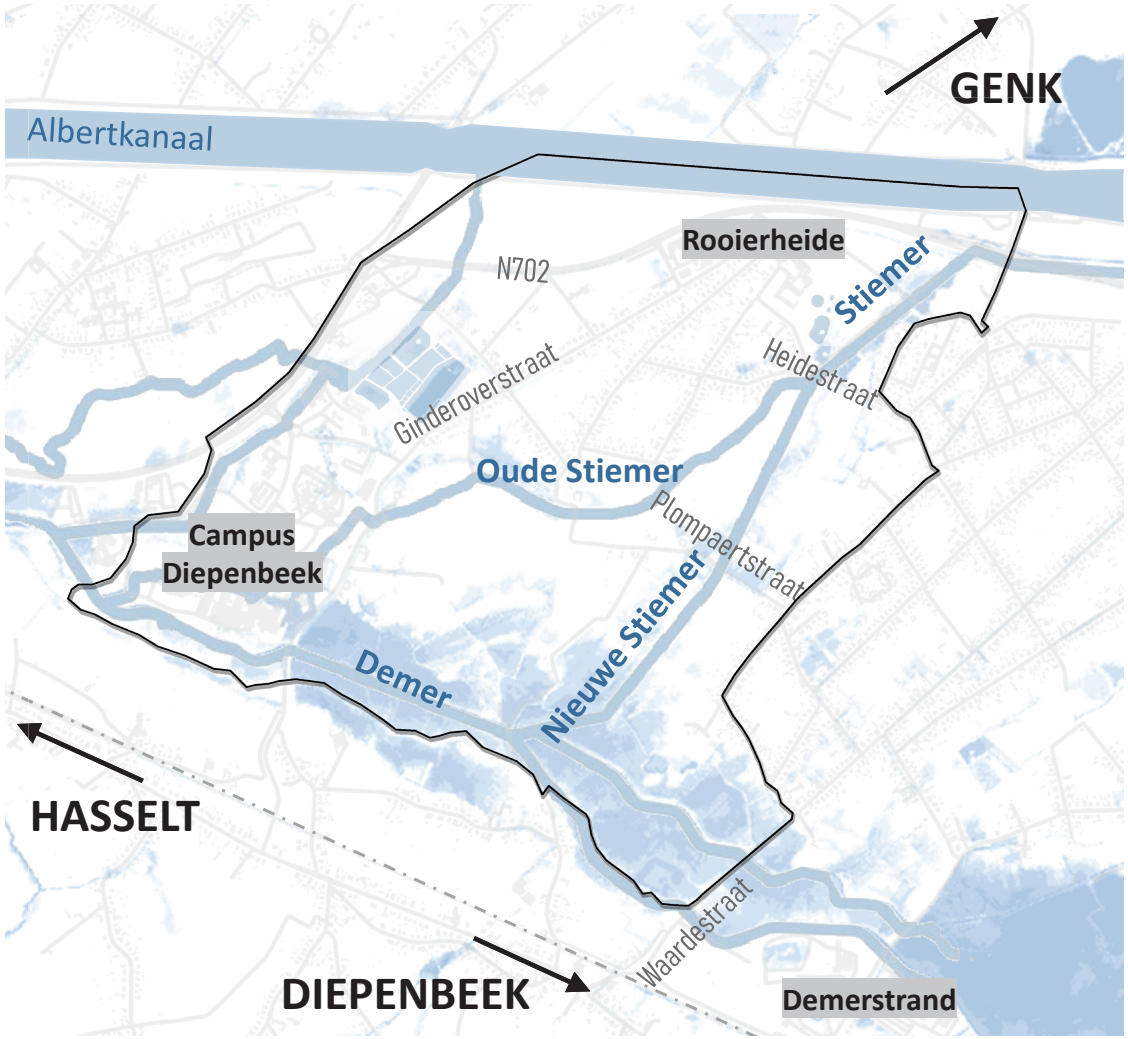
De Wijers, het land van 1001 vijvers, ligt in het hart van Limburg, verspreid over de gemeenten Hasselt, Genk, Diepenbeek, Zonhoven, Heusden-Zolder en Houthalen-Helchteren. De grote en kleine water-plassen met honderden watervogels zijn een paradijs voor de echte natuurliefhebber en zorgen voor een adembenemend decor voor wandelaars en fietsers. Ook natuurlijke beekvalleien, historische gebouwen en talrijke toeristische trekpleisters kleuren het landschap.

Het is die combinatie van natuur, toerisme en cultuur die De Wijers zo uniek maakt.

Benieuwd?
Ontdek er alles over op
www.dewijers.be

DE DIEPENBEEKSE STIEMERVALLEI

Misschien merkte je al dat er de afgelopen jaren flink geïnvesteerd is in de Genkse Stiemervallei. Nu is het Diepenbeekse deel van de vallei aan de beurt. Met dit landinrichtingsplan pakken we een gebied van maar liefst 480 hectare aan tussen de campus Diepenbeek, het Albertkanaal en de Demer.

De Stiemer splitst hier in de Nieuwe Stiemer, een kaarsrechte waterloop, en de Oude Stiemer, ooit aangelegd om watermolens aan te drijven maar nu ingebuisd. Deze waterlopen inspireerden de naam van dit plan. Samen met oude viskweekvijvers, weteringen, overstromingsbeemden en veen getuigen ze van een **waterrijk verleden**.

Verschillende kleinere natuurkernen in de Stiemervallei vormen samen een **natte natuurverbinding** tussen de grotere gebieden de Maten en de Demervallei, ten noorden en zuiden van het Albertkanaal. Samen zorgen ze voor een groene long die Hasselt, Genk en Diepenbeek met elkaar verbindt.

3 DEELGEBIEDEN

DE STIEMERVALLEI

De Diepenbeekse Stiemervallei vormt de kern van dit landinrichtingsplan. Hier vind je een uniek landschap tussen de Oude Stiemer en de rechtgetrokken waterloop, de Nieuwe Stiemer. Het gebied bestaat vooral uit hooilanden en sporen van een historisch weteringlandschap.

DE MIEZERIKVIJVERS

De viskweek is onlosmakelijk verbonden met De Wijers en gaat terug tot de middeleeuwen. Halverwege de 19de legden viskwekers, stap voor stap, ook in het moerassige Mizerik Broeck vijvers aan. De Miezerikvijvers zijn met hun 12 hectare een relatief klein gebied dat vandaag privé gebruikt wordt. De vijvers bieden heel wat kansen voor natuurontwikkeling, vooral voor amfibieën en moerasreigers.

HET PATERSBOS EN -PLEIN

Het Patersbos ontstond als een afgesloten kloostertuin van de Paters Passionisten. In 1912 begonnen zij met de bouw van hun klooster in een landschap van heide en moeras. Rond dit klooster groeide later het gehucht Rooierheide. Nadat de laatste paters in 1999 vertrokken, nam de gemeente Diepenbeek het park over en stelde het open voor het publiek. Vandaag is het Patersbos toe aan een opfrisbeurt. Het plein, ooit het hart van Rooierheide, is vandaag parking.

PERIMETER LANDINRICHTINGSPLAN (480ha)
HET PATERSBOS EN -PLEIN
DE MIEZERIKVIJVERS
DE STIEMERVALLEI

UITDAGING

HET GAAT NIET GOED MET DE NATTE NATUUR IN VLAANDEREN

Vlaanderen was ooit één van de meest waterrijke gebieden in West-Europa. We hadden natte natuur zoals moerassen, vennen, broekbossen en natte graslanden in overvloed.

Maar vanaf het midden van de 20st eeuw verdween liefst 75% van die natte natuur door verstedelijking en intensievere landbouw. Klimaatverandering zet niet alleen onze natte natuur, maar ook onze landbouw nu nog meer onder druk. Droogte is in Vlaanderen één van de grootste klimaatuitdagingen.

Het is net de natte natuur die ons op verschillende manieren weerbaar maakt tegen klimaatverandering. Natte natuur beschermt ons tegen waterschaarste en overstromingen, zorgt voor koolstofopslag, werkt als een groene airco en is de kraamkamer voor zowat de helft van de bedreigde planten en dieren in Vlaanderen.

WATEROVERLAST ÉN DROOGTE IN DE STIEMERVALLEI

Ook de vallei van de Stiemer ontsnapt niet aan de problemen van wateroverlast en droogte.

Wanneer het hevig regent, stijgt het waterpeil in de rechtgetrokken Stiemer snel. Dat zorgt stroomafwaarts voor **wateroverlast**, onder meer op de campus Diepenbeek die in de jaren '70 in het overstromingsgebied van de Demer werd gebouwd.

Alle klimaatscenario's voorspellen in de toekomst vaker intensere neerslag. De Stiemer en vooral de Demer zullen vaker buiten hun oevers treden en voor wateroverlast aan gebouwen zorgen.

Ook extreme **droogte** zal in de toekomst vaker en intenser voorkomen.

Het grondwater zakt in de Stiemervallei in het voorjaar snel en diep weg. Daardoor verdroogt de veenrijke bodem en verdwijnen waardevolle vochtige graslanden.

Zonder bijkomende maatregelen zal de grondwaterstand in de Stiemervallei verder dalen en komt ook de waterbeschikbaarheid voor landbouw in de problemen.

overstromingen 2010 © Hbvl

HOE LANDINRICHTING DE UITDAGING AANPAKT

WAAROM LANDINRICHTING?

Met landinrichting investeert de Vlaamse Landmaatschappij met Vlaamse en lokale partners in een leefbare en veerkrachtige open ruimte. We herstellen het versnipperde landschap. We maken watersystemen weerbaar tegen droogte en wateroverlast bij klimaatverandering. We werken aan onze bodem- en waterkwaliteit. We versterken de natuur en de landbouwstructuur.

Een landinrichtingsplan zoomt in op een gebied en brengt alle kansen en knelpunten samen in kaart. Buurtbewoners, eigenaars en gebruikers krijgen een stem en geven hun leefomgeving mee vorm. Een landinrichtingsplan bevat concrete maatregelen en heldere afspraken over welke partner betaalt en uitvoert.

Met landinrichting gaat de schop in de grond. De regelgeving landinrichting biedt een brede waaier aan mogelijkheden om van plan naar uitvoering te gaan. We richten in, we ruilen of verwerven gronden en stimuleren aangepast beheer.
Zo wordt onze open ruimte klaar voor de toekomst.

Het Decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting en het Besluit van de Vlaamse Regering van 6 juni 2014 betreffende de landinrichting zijn de wettelijke basis voor landinrichting en de opmaak van landinrichtingsplannen.

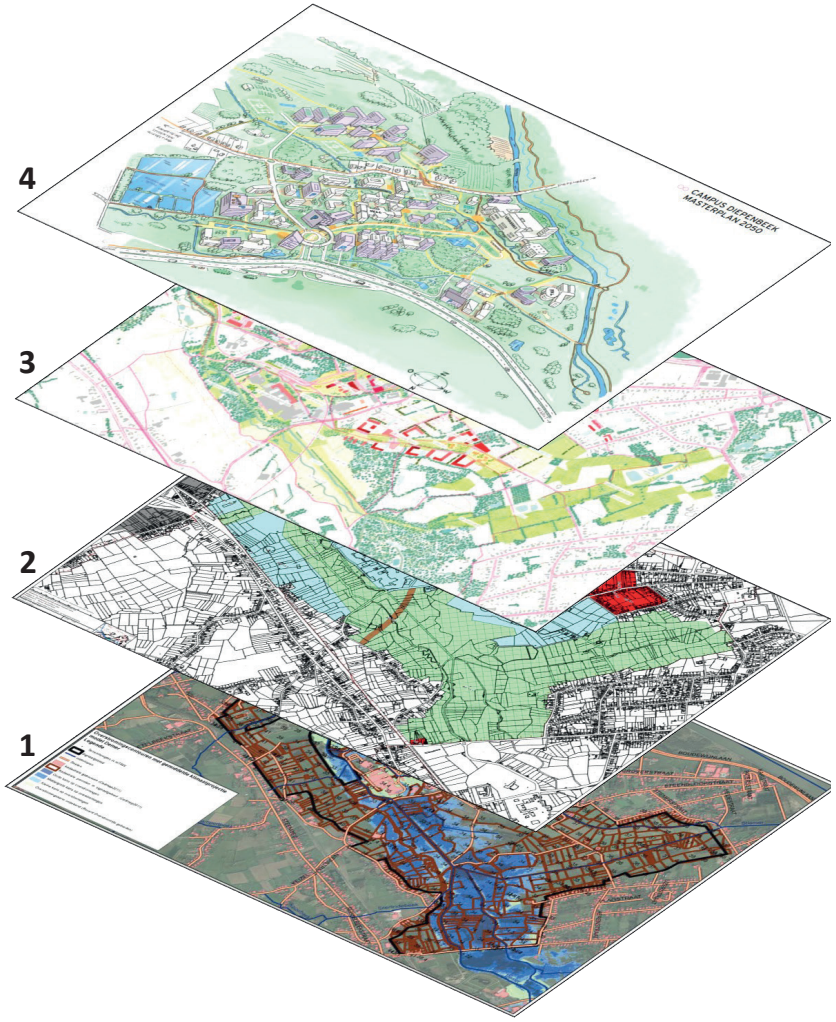
WAT VOORAF GING

Dit landinrichtingsplan vertrekt niet van een blanco blad, maar wortelt in een lange voorgeschiedenis. De overstromingen van de universiteitscampus Diepenbeek in 2010 waren een keerpunt. Vanaf dat moment werden verschillende initiatieven opgestart om de campusomgeving en de Stiemervallei opnieuw in te richten en om wateroverlast in de toekomst te voorkomen.

In 2010 werd de omgeving van de campus Diepenbeek aangeduid als het **grootste signaalgebied van Vlaanderen (1)**. Signaalgebieden zijn nog niet ontwikkelde gebieden met een harde gewestplan-bestemming die ook helpen in de aanpak van wateroverlast.

Om bebouwing van overstromingsgebied in de toekomst te vermijden in dit signaalgebied, kreeg een deel van de zone bedoeld voor campusuitbreiding, in 2014 een nieuwe groene parkbestemming. Dat gebeurde via het **gewestelijk RUP 'afbakening regionaalstedelijk gebied Hasselt-Genk' (2)**.

Hoe water, campusontwikkeling, mobiliteit en natuur samen een plek kunnen krijgen in het gebied werd tussen 2016-2019 door de provincie Limburg samen met alle betrokken partners uitgewerkt in een **masterplan signaalgebied en campus Diepenbeek (3)**.

Voor de verdere campusuitbreiding verfijnde de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Limburg in 2022 het **masterplan campus Diepenbeek 2030-2050 (4)**. Voor de ontwikkeling van de Stiemervallei werd afgesproken om dit landinrichtingsplan op te maken met het accent op ruimte voor water en natuurontwikkeling.

MET EEN RUIME BLIK

Dit landinrichtingsplan voor de Stiemervallei draagt voor verschillende thema's bij aan **beleidsdoelen op lokaal en bovenlokaal niveau**. Denk aan het Vlaams klimaatbeleid, het provinciaal beleid rond prioritaire groenblauwe aders uit het Beleidsplan Ruimte Limburg, verschillende acties uit het stroomgebiedbeheerplan,... Een volledig overzicht van het juridisch en beleidsmatig kader waarmee dit landinrichtingsplan rekening houdt vind je in bijlage.

Het landinrichtingsplan vormt ook geen eiland op zich, maar is een schakel in een grotere keten van **3 landinrichtingsprojecten in het gebied De Wijers**. De projecten worden door middel van verschillende landinrichtingsplannen in 7 Limburgse gemeenten uitgevoerd.

Dit landinrichtingsplan hoort thuis in het **landinrichtingsproject De Wijers – Stiemerbeek -Zusterkloosterbeek** waarvoor een aantal doelen werden vastgelegd:

- het groenblauwe parklandschap realiseren in het signaalgebied campus Diepenbeek, met ruimte voor campusontwikkeling en waterberging;
- de natuurlijke werking van beekvalleien en valleigebieden verbeteren;
- onthaalinfrastructuur en belevingselementen inrichten en ruimtelijk-ecologisch inpassen.

MET INSPRAAK

Hoe dit plan tot stand kwam, welke actoren betrokken zijn, en op welke manier is omgegaan met opmerkingen, lees je in de **procesnota**. Een landinrichtingsplan heeft immers alleen kans van slagen als het in overleg met alle partners wordt voorbereid. De planbegeleidingsgroep De Wijers – Stiemerbeek Zusterkloosterbeek begeleidde de Vlaamse Landmaatschappij bij de opmaak van dit plan.

De organisatie van een **openbaar onderzoek** door het gemeentebestuur van Diepenbeek geeft iedereen de kans om het ontwerp van landinrichtingsplan in te kijken en opmerkingen in te dienen. Na de goedkeuring van het landinrichtingsplan door de bevoegde minister, start de voorbereiding van de uitvoering. Vooraleer er een schop in de grond kan, worden **technische ontwerpen** opgemaakt en de nodige **vergunningen** aangevraagd.

Via infomomenten en via de website van de Vlaamse Landmaatschappij en de gemeente Diepenbeek blijf je op de hoogte. Als buurtbewoner krijg je later de kans om het Patersbos en Patersplein mee vorm te geven.

3 DOELEN IN 1 PLAN

DOEL 1

DE STIEMERVALLEI HERSTELLEN ALS EEN NATUURLIJKE SPONS OM VERDROGING EN WATEROVERLAST TEGEN TE GAAN

DOEL 2

NATTE NATUUR WEER LATEN OPBLOEIEN IN EEN KARAKTERISTIEK VALLEILANDSCHAP

DOEL 3

MEER MOGELIJKHEDEN OM TE WANDELEN, FIETSEN EN ONTMOETEN IN DE VALLEI

WAAROM DEZE DOELEN VOOR DE STIEMERVALLEI?

Die komen niet uit het niets. De kansen en knelpunten die vandaag in de Stiemervallei spelen, zijn het gevolg van een landschap en samenleving in verandering.

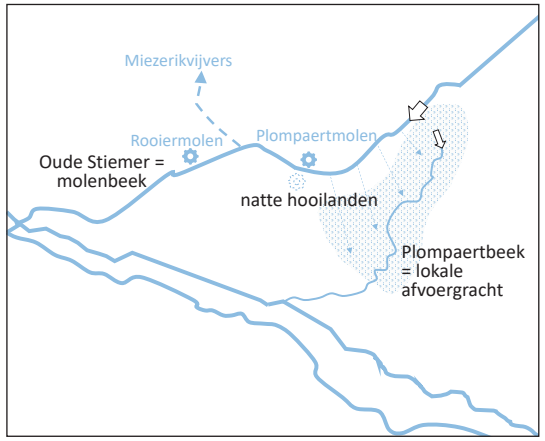
We kijken naar wat het landschap ons vandaag vertelt over de natuurlijke valleiwerking en de menselijke ingrepen hierin doorheen de tijd. Niet om terug te keren naar het verleden. Wel om een antwoord te bieden op de klimaatuitdaging, waarbij we rekening houden met de natuurlijke kwaliteiten van het gebied en met zijn gebruikers.

DOEL 1

DE STIEMERVALLEI HERSTELLEN ALS EEN NATUURLIJKE SPONS OM VERDROGING EN OVERSTROMINGEN TEGEN TE GAAN

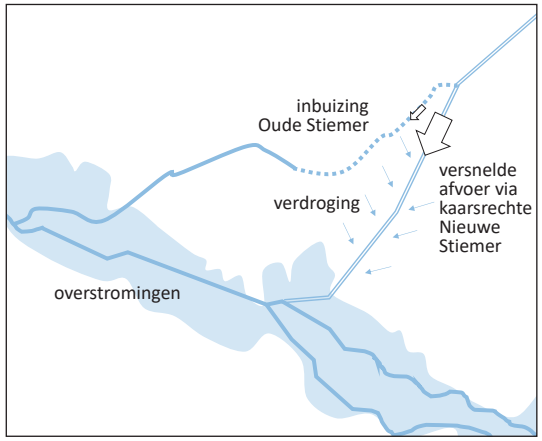
VROEGER WAS STIEMERWATER EEUWENLANG EEN KOSTBAAR GOED

Van nature is de Stiemervallei een spons die water langdurig vasthoudt in de veenrijke ondergrond. Vennen, moerassen en vochtige hooilanden kenmerkten het landschap. De Plompaertbeek, een kleine kronkelende waterloop op het diepste punt van de vallei, voerde alleen lokaal regenwater af.

In de 13e eeuw werd hoger in het landschap een nieuwe loop gegraven: de Oude Stiemer. Die vormde eeuwenlang de hoofdwaterafvoer. Dankzij de hogere ligging, kon de Oude Stiemer verschillende molens aandrijven en Hasselt van drinkwater voorzien. Landbouwers tapten water af om weilanden te bevloeien en vijvers te vullen. Voor de Miezerikvijvers gebeurde dat vanaf de 19de eeuw.

VANDAAG IS DE VALLEI ERG KWETSBAAR VOOR DROOGTE ÉN WATEROVERLAST

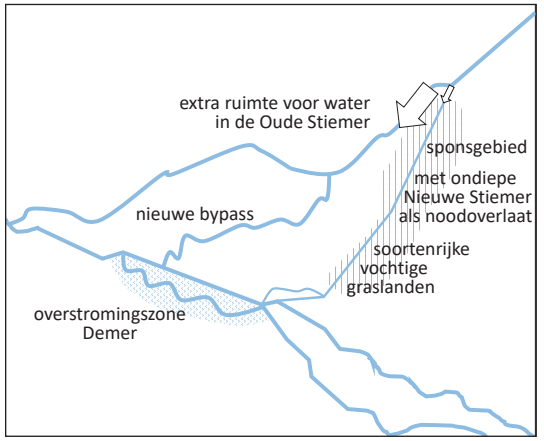
Met de industriële revolutie en de snelle groei van de mijnbouw in Genk werd de omgeving in hoog tempo verhard. Regenwater dat vroeger langzaam in de bodem sijpelde, stroomde nu direct af naar de Stiemer.

In de jaren '70 werd de Stiemervallei grondig aangepast. Het Plompaertbeekje werd rechtgetrokken en omgevormd tot de brede, diepe Nieuwe Stiemer, die het water zo snel mogelijk moest afvoeren.

Wat toen efficiënt leek, veroorzaakt nu problemen: stroomafwaarts leidt de snelle waterafvoer tot overstromingen. Ondertussen zakt de grondwatertafel. De sponswerking van de veenrijke bodem, die ons beschermt om droogteperiodes te overbruggen, neemt af.

De Oude Stiemer werd eind jaren '80 deels ingebuisd. Sindsdien stroomt er nog maar weinig water door. Dat is niet genoeg om zowel de Miezerikvijvers te voeden als de Rooiermolen te laten malen.

MORGEN HOUDT DE VALLEI ALS EEN NATUURLIJKE SPONS WATER TERUG LANG VAST

Klimaatverandering zorgt ervoor dat zowel wateroverlast als droogte vaker en intenser zullen voorkomen. Met dit landinrichtingsplan pakken we beide uitdagingen aan.

Door de Nieuwe Stiemer terug minder diep te maken, zakt het grondwater minder snel en diep weg in drogere periodes. Zo behoudt het veen zijn unieke vermogen om water als een spons vast te houden. We maken ook extra ruimte om water bij hevige neerslag vast te houden en vertraagd af te voeren via verschillende waterlopen. De Oude Stiemer krijgt een brede, natuurlijke bedding, en er komt een nieuwe, kronkelende infiltratiegracht bij. Langs de Demer leggen partners een grote overstromingszone aan.

Met nieuwe stuwconstructies verdelen we het water over de verschillende waterlopen. Zo zorgen we bij piekregens voor een gecontroleerde vertraagde afvoer en verdelen we bij droogte het beschikbare water beter.

Wist je dat?

... DE STIEMER TOT 1896 EEN BRON VAN DRINKWATER WAS VOOR HASSELT?

In de 13e eeuw werd vanaf Diepenbeek de Nieuwe Demer gegraven om stadsmolens aan te drijven en drinkwater te leveren. Toen het waterdebiet niet langer voldeed, bouwde men een eikenhouten aquaduct, 'de Meukens'. Dat bracht zuiver water van de Oude Stiemer over de Oude Demer naar de Nieuwe Demer en zo naar Hasselt. Dit bouwwerk verdween in 1896, maar de waterkelder waarin het water bezonken werd, bestaat nog altijd en biedt nu onderdak aan vleermuizen. Vanaf de jaren 50 werd het water te vervuild door de opkomst van de mijnindustrie om nog als drinkwater te dienen.

© fotocollectie het Stadsmus Hasselt

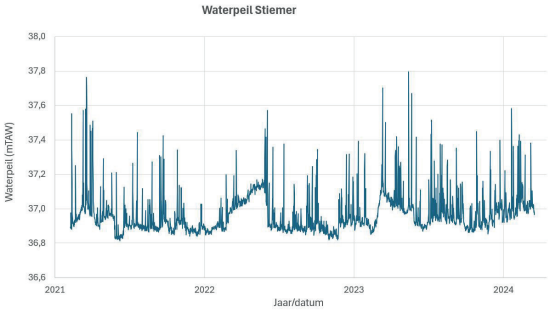
... DE STIEMER VANDAAG IN GENK EEN RECORDAANTAL RIOOLOVERSTORTEN TELT?

Genk heeft met 99% één van de hoogste rioleringsgraden van Vlaanderen. Het merendeel daarvan is gemengde riolering. Dit wil zeggen dat regenwater en afvalwater samen in dezelfde rioolbuizen naar het waterzuiveringsstation stromen. Bij hevige regen kan de riolering dit niet slikken. Via 36 overstorten stroomt rioolwater dan ongezuiverd de Stiemer in. Stad Genk en rioolbeheerders investeerden de voorbije jaren flink in het aanpassen van deze overstorten. Nog meer zuiveren is een werk van lange adem. Daarvoor moet zwaar geïnvesteerd worden in ontharding en afkoppeling van regen- en afvalwater. Diepenbeek zal dus nog even het vuile Stiemerwater moeten slikken na een hevige regenbui.

... HET STIEMERWATER NA EEN HEVIGE REGENBUI SNEL MEER DAN EEN METER STIJGT?

Door de grote verharde oppervlaktes in Genk stroomt een enorme hoeveelheid water naar de Stiemer bij zware regenval. Het waterpeil stijgt daardoor snel. De Stiemer zelf is breed en diep uitgegraven en kan zo'n piek meestal wel slikken. Stroomafwaarts zorgt die snelle Stiemerafvoer wel voor overstromingen in de Demervallei. Onder een hoog klimaatscenario neemt de overstroomde oppervlakte en waterdiepte sterk toe.

DOEL 2

NATTE NATUUR WEER LATEN OPBLOEIEN IN EEN KARAKTERISTIEK VALLEILANDSCHAP

VROEGER GINGEN EXTENSIEVE LANDBOUW EN NATTE NATUUR HAND IN HAND

Eeuwenlang kon veen ontwikkelen in een ongerepte Stiemervallei.

Pas vanaf de 19e eeuw verschenen de eerste schamele lemen huisjes 'op de Hei' tussen de vennen en moerassen in de vallei. Meer en meer visvijvers en houtwallen werden aangelegd. Stilaan namen landbouwers de natte valleigronden in gebruik als hooiland en weiland. Van kunstmest was nog geen sprake. Om de hooiproductie te verhogen bevloeiden ze de graslanden. Hoge grondwaterstanden en afstromend zuiver water, door overstromingen vanuit de beek of door bevloeiing, zorgden voor aanvoer van bufferende stoffen.

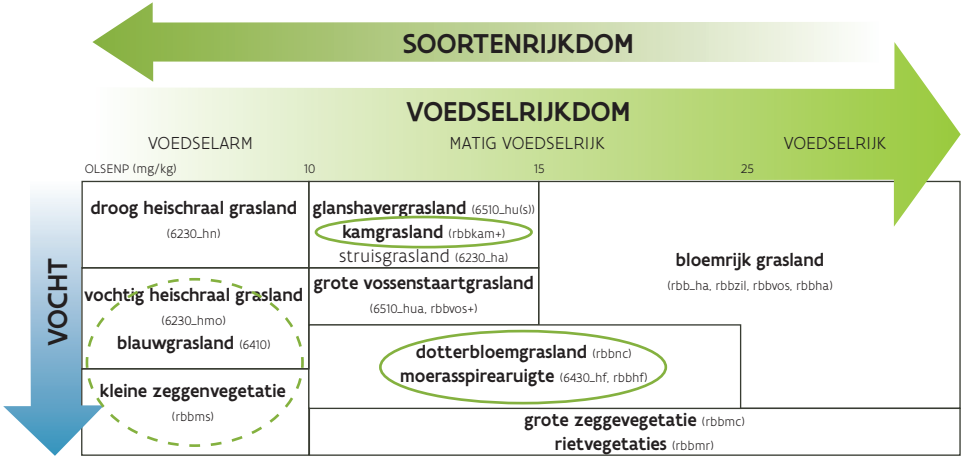
Zo ontstonden de ideale omstandigheden voor de ontwikkeling van waardevolle vochtige graslanden met een grote rijkdom aan plantensoorten. Samen met de vele vijvers, poelen, moerassen en broekbossen een schatkamer aan natte natuur.

VANDAAG KENNEN DE GRASLANDEN MAAR EEN BEPERKTE SOORTENRIJKDOM

Midden vorige eeuw maakte drainage ook intensievere landbouw mogelijk in de vallei. De paters Passionisten introduceerden toen ook kunstmest op de Hei. Prikkeldraad kwam in de plaats van houtwallen, akkers in de plaats van graslanden en visvijvers.

Vandaag bestaat zowat de hele vallei van de Nieuwe Stiemer wel opnieuw uit grasland, vooral hooiland, maar is de soortenrijkdom eerder beperkt.

Dat komt enerzijds door het veranderd vochtregime waardoor vegetaties verdwijnen die van het grondwater afhankelijk zijn. Anderzijds zorgde jarenlange bemesting voor voedselrijke omstandigheden waarbij snelgroeiende grassen andere kruiden verdrukken. Vooral fosfor (gemeten als OlsenP) stapelt zich op in de bodem.

(Relicten van) soortenrijke graslandtypes in de Stiemervallei. Naar Demey et al., 2015

MORGEN BLOEIT NATTE NATUUR WEER OP IN EEN KARAKTERISTIEK VALLEILANDSCHAP

Soortenrijke vochtige graslanden vragen vochtige omstandigheden en voedselarme bodems.

Graslanden terug bevloeien met Stiemerwater is door de huidige waterkwaliteit geen goed idee. Daarom verhogen we de grondwaterstand. Dit zorgt voor natuurlijke vochtige valleicondities met interessante overgangen tussen droog en nat. Bovendien kan het ijzerrijke grondwater fosfaat binden en zo een natuurlijke buffer vormen.

Om de bodem geleidelijk minder voedselrijk te maken, is een aangepast maaibeheer nodig met minimale of geen bemesting. Uit bodemanalyses blijkt dat ongeveer een derde van de Stiemergraslanden al matig tot zeer voedselarm is. Dit is al een goede vertreksituatie voor de ontwikkeling van verschillende soortenrijke graslandtypes. Na het verhogen van de grondwaterstand blijven landbouwers de graslanden beheren. Dit plan legt geen extra mestbeperkingen op, maar stimuleert landbouwers om mee te werken aan het ontwikkelen van soortenrijke graslanden en landschapsherstel.

De vallei herbergt verschillende **bijzondere landschapselementen**. Met het landinrichtingsplan herstellen we die om verschillende redenen:

- Ze vertellen de geschiedenis van het landschap en geven het karakter
- Ze bieden onderdak en verbinding voor verschillende planten en dieren
- Ze maken ons weerbaarder voor klimaatverandering

Welke bijzondere landschapselementen vragen om herstel?

SOORTENRIJKE VOCHTIGE GRASLANDEN

Dankzij hun mix aan kruiden en grassen boosten ze de biodiversiteit. Ze trekken broedvogels en bestuivers aan en ondersteunen de gezondheid van grazers. Ze zorgen voor een gezonde bodem die water vasthoudt en koolstof opslaat.

Soortenrijke graslanden slaan ongeveer evenveel koolstof op als bosbodems. In veenrijke gebieden zoals de Stiemervallei zelfs tot drie keer zoveel. Te koesteren dus als natuurlijke koolstoftank.

In veel Stiemergraslanden is de soortenrijkdom afgenomen. Toch vind je nog sporen van soortenrijkere zilverschoonweilanden en dotterbloemhooilanden en zeldzamere eeuwenoude heischrale graslanden en blauwgraslanden.

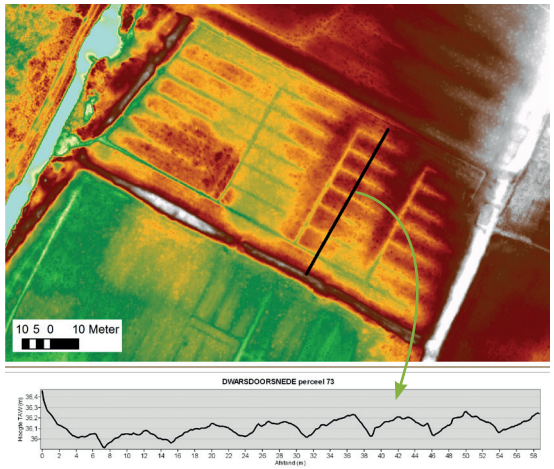

WETERINGEN (VLOEIWEIDEN)

Bevloeien of 'wetteren' op zijn Diepenbeeks is een slim bevloeiingssysteem. Tot midden vorige eeuw tapten landbouwers water af, vaak van een molenbeek zoals de Oude Stiemer. Ze leidden het water via greppels en zouwen over hun graslanden en verhoogden zo de hooiproductie. Misschien al wel van in de middeleeuwen.

Ooit werden bijna alle hooilanden tussen de Oude en Nieuwe Stiemer bevloeid, volgens de laatste Diepenbeekse wetteraar. Na een flinke regenbui zie je de greppels nu nog in het landschap. Dan houden ze water vast dat langzaam infiltreert. Zo helpen ze wateroverlast voorkomen.

De Kempische semi-industriële wateringen uit de 19e eeuw kregen internationale erkenning en bescherming als erfgoed. Deze veel oudere boerenweteringen verdwenen grotendeels.

Het digitaal hoogtemodel toont de bedden (bruin: hoogtes) en zouwen (groen/geel: laagtes) van een wetering langs de Nieuwe Stiemer.

WIJERS (VIJVERS)

Historische kaarten tonen heel wat wijers in de Stiemervallei, zoals de Schaue Weyr, de Plompaert en de Pastoorsvijvers. Boeren vormden moerassen met een ringdijk eenvoudig om tot vijver. Soms werd stiekem water afgetapt van de Oude Stiemer. De meeste wijers dienden voor viskweek en werden na het afvissen als akker of hooiland gebruikt.

Vandaag blijven alleen de Miezerikvijvers over. Hier en daar resten nog poelen. Die vormen geschikt leefgebied voor de Europees beschermde boomkikker ('lookvoske' op zijn Diepenbeeks) en kamsalamander. Aan de grachten, houtwallen en dijken herken je vandaag nog waar ooit vijvers lagen. Niet voor niets heet dit gebied 'De Dijken'.

Wijers op de Vandermaelenkaart (rond 1850)

BOSSEN

Op kaarten uit de 18e en 19e eeuw zie je een groot bos langs de Demer en Stiemer: het 'Ouver Bosch'. Dit is grotendeels verdwenen. Wel vind je langs oude voetpaden nog heel wat Oudbosplanten.

Het Agentschap voor Natuur en Bos plantte de voorbije jaren terug tientallen hectaren bos aan ten noorden van de Demer. Straks wandel je hier over oude buurtwegen door het grootste bos van Diepenbeek.

De Dijken

HOUTWALLEN

Deze houtkanten op een wal of dijk hadden verschillende functies; vijverdijk, perceelsgrens, houtleverancier, bescherming tegen wild en vee, windscherm of ontwatering.

In het gebied bleven verschillende houtwallen bewaard. Sommige eeuwenoud maar de meesten dateren van rond 1900. Na 1950 verdwenen er veel door de opkomst van prikkeldraad.

Ze geven het landschap structuur, bieden beschutting tegen wind en werken als groene airco. Typische houtkantvogels en vleermuizen gebruiken ze als leefgebied en verbinding.

VEEN

In de Stiemervallei ligt op zo'n 30 tot 90cm diepte een veenlaag die zich eeuwenlang langzaam vormde. De valleibodem bleef langdurig verzadigd, waardoor organisch materiaal zich in zuurstofarme omstandigheden kon opstapelen. Uit de dikte van het veenpakket weten we dat dit proces minstens 1200 jaar duurde.

Door de daling van het grondwaterpeil komt het veen nu in contact met zuurstof en breekt het af. De opbouw duurde eeuwen, de afbraak gaat veel sneller. Zo gaat waardevolle koolstofopslag en waterbuffering in sneltempo verloren.

Dikte veenpakket (cm in de ondergrond)

DOEL 3

MEER MOGELIJKHEDEN OM TE WANDELEN, FIETSEN EN ONTMOETEN IN DE VALLEI

MEER MOGELIJKHEDEN VOOR BUURTBEWONERS

Met dit landinrichtingsplan maken we de Stiemervallei in de eerste plaats beter toegankelijk voor buurtbewoners en zorgen we voor meer mogelijkheden voor ontspanning. Er komen extra wandeldoorsteekjes, oude voetwegen worden hersteld en er komen speel- of rustplekjes.

TOEGANGSPOORTEN EN INSTAPPUNTEN VOOR WIE DE WIJERS BEZOEKT

Door haar centrale ligging tussen Hasselt, Genk en Diepenbeek is de Stiemervallei ook een ideaal wandel- en fietsdecor voor bezoekers die De Wijers willen verkennen. Ook studenten en campusmedewerkers vinden hier hun groene pauze. Dat kan bijvoorbeeld aan de Miezerikvijvers, die voor het publiek worden opengesteld.

Om De Wijers voor bezoekers toegankelijk te maken, richt de Vlaamse Landmaatschappij in de zeven gemeenten van De Wijers **toegangspoorten** en kleinere **instappunten** in. Dit zijn vertrekpunten voor wandelingen waar je info vindt over het het gebied. Speciaal voor De Wijers werd hiervoor een herkenbare huisstijl uitgewerkt.

Voor Diepenbeek is het sportpark Demerstrand, dat dichtbij het projectgebied van dit landinrichtingsplan ligt, de toegangspoort. Demerstrand vormt al het vertrekpunt van vijf wandellussen, waaronder een route door de Stiemervallei.

Twee instappunten die we met dit plan realiseren, zijn:

- De toekomstige **halte van de sneltrambus bij campus Diepenbeek**, die de Stiemervallei in tien minuten bereikbaar maakt vanuit het centrum van Hasselt.
- Het **Patersplein** in Rooierheide, dat samen met de omliggende straten een groener karakter krijgt. Het Patersbos wordt heringericht voor diverse gebruikers, zoals bewoners van het woonzorgcentrum, scholen en jeugdverenigingen, maar ook voor amfibieën en vleermuizen.

Met het gloednieuwe **wandelknooppuntennetwerk voor De Wijers** worden de wandelmogelijkheden in het nieuwe valleilandschap verder uitgebreid.

STOEP-PRINCIPE

De toegangspoorten en instappunten zijn goed bereikbaar met het openbaar vervoer. De Wijers streeft naar duurzame ontsluiting volgens het STOEP-principe: eerst te voet, dan met trappen, daarna met openbaar vervoer, en pas later met elektrische en gewone voertuigen.

Ook het verbeteren van ontbrekende fietsverbindingen is een belangrijk doel. Daarom werken we het **Stiemerfietspad** verder af, dat de fietssnelwegen langs de Demervallei (F70) en het Albertkanaal (F72) met elkaar verbindt. Dit pad biedt in eerste plaats toegang tot landbouwpercelen en dient als dienstpad voor waterbeheer.

TOEKOMSTBEELD

DOELSTELLINGEN LANDINRICHTING

SPONSGEBIED

- Extra ruimte voor water
  - 1 Oude Stiemer in een bredere open bedding
  - 2 Nieuwe brede kronkelende gracht
- De Stiemervallei als sponsgebied
  - 3 Verontdiepte Nieuwe Stiemer (noodoverlaat bij piekregens)
- 3 verdeelconstructies voor een optimale waterverdeling

NATTE NATUUR

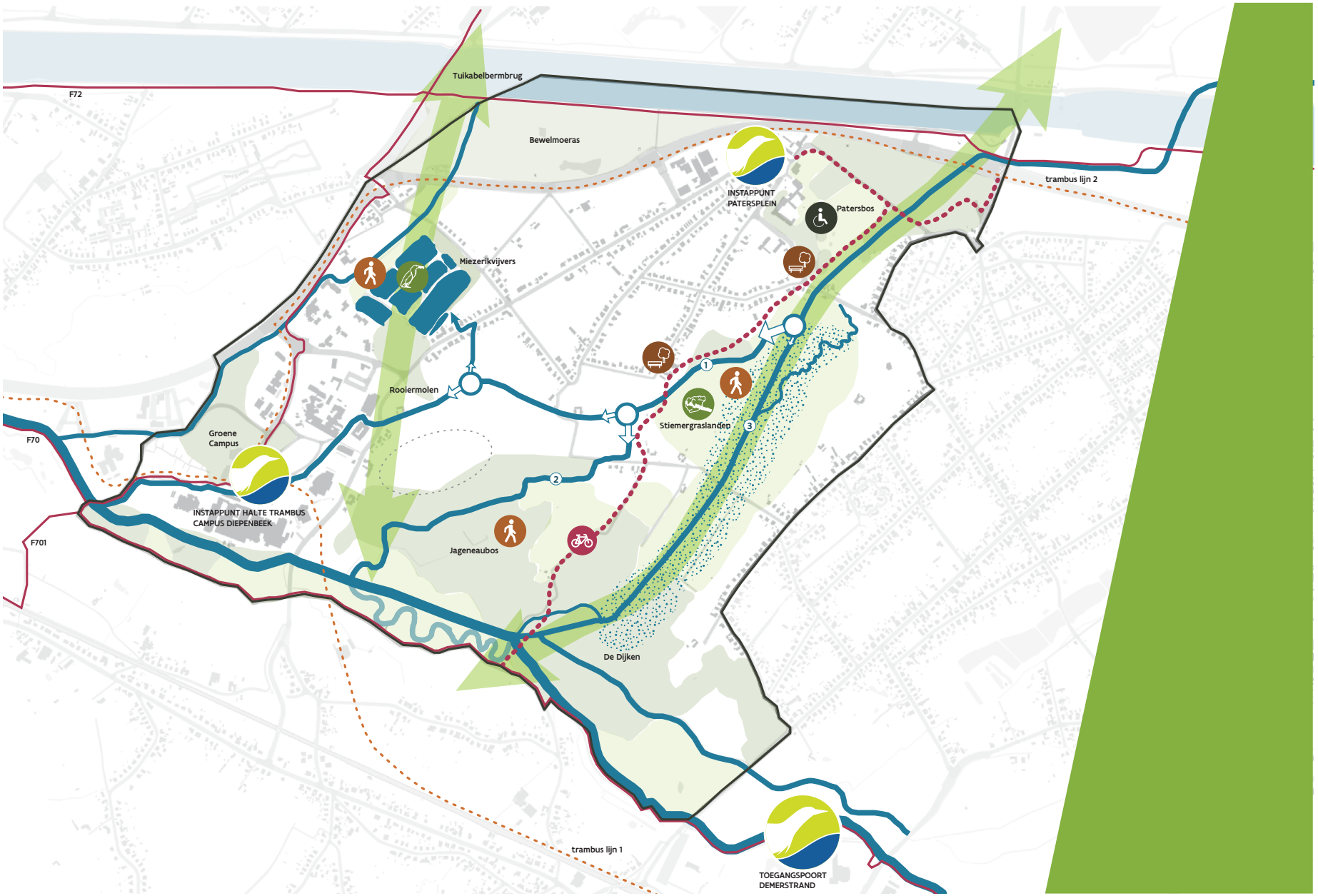
- Natuurverbindingen over het kanaal
- Ontwikkeling soortenrijke vochtige graslanden met poelen, weteringen, houtwallen, ...
- De Mierikvijvers als biotoop voor amfibieën, watervogels, vleermuizen, ...

RECREATIE

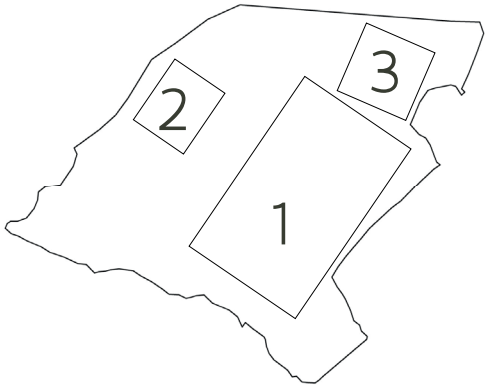
- Vertrekpunten voor De Wijers
- knooppuntwandelingen door de Stiemervallei
- Het Stiemerfietspad verbindt de fietssnelwegen langs Demer en kanaal
- Belevingsplekjes aan het water
- Het Patersbos toegankelijk voor iedereen

ANDERE INITIATIEVEN

- Overstromingszone Demer
- Trambus Hasselt-Maastricht (lijn 1) en Hasselt-Maasmechelen (lijn 2)
- Groene herinrichting en uitbreiding Campus Diepenbeek
- Tuikabelbrug als ecologische verbinding
- Fietssnelwegen

Tuikabelbermbrug
F72
Bewelmoeras
INSTAPPUNT
PATERSPLEIN
trambus lijn 2
Patersbos
Miezerikvijvers
Rooiermolen
Stiemergraslanden
Groene
Campus
F70
INSTAPPUNT HALTE TRAMBUS
CAMPUS DIEPENBEEK
F701
Jageneaubos
De Dijken
trambus lijn 1
TOEGANGSPOORT
DEMERSTRAND

MAATREGELEN

DEELGEBIED 1: DE STIEMERVALLEI

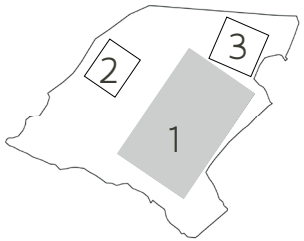
DEELGEBIED 2: DE MIEZERIKVIJVERS

DEELGEBIED 3: PATERSBOS EN PATERSPLEIN

DEELGEBIED 1: DE STIEMERVALLEI

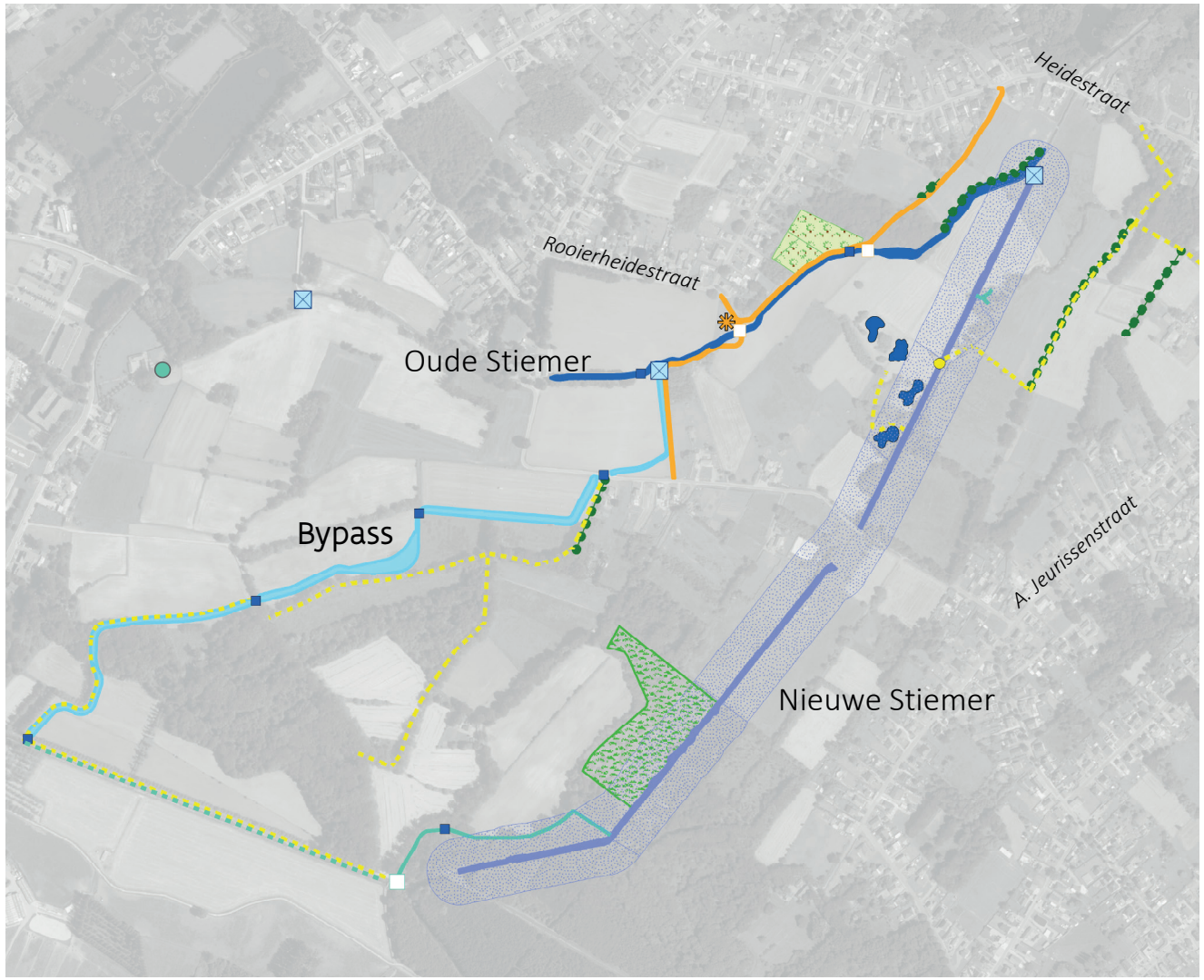
De Vlaamse Landmaatschappij en de provincie Limburg voeren ingrijpende waterwerken uit om de sponswerking van de Stiemervallei te herstellen. Zo worden drogere periodes overbrugd en piekregens opgevangen. Dit zorgt voor de ideale omstandigheden waarin natte natuur zich kan ontwikkelen.

Landbouwers stimuleren we om met aangepast beheer soortenrijke graslanden te helpen ontwikkelen.

Wandelaars en fietsers ontdekken de vallei straks nog makkelijker. Samen met de gemeente Diepenbeek legt de Vlaamse Landmaatschappij extra verbindingen en een speelplek aan.

Werken op jouw perceel?
Check de bijlage

inrichten sponsgebied
verondiepen Nieuwe Stiemer

hydrologische werken - Levend water
open leggen Oude Stiemer
extra gracht (bypass)
aanpassen Plompaertbeekje
waterverdeelconstructies
bruggen over Oude Stiemer
infrastructuur
poelen

complementaire maatregelen
(geen landinrichting)
vispassage Rooiermolen
nieuwe Demerbrug met knijp
verondiepen Demer

aanplant
houtkanten, bomenrijen, hagen
bos
graslandherstel
grasland- en landschapsbeheer
door landbouwers
(niet-locatiegebonden)

stiemerpad
stiemerspeelplekje
nieuwe wandelpaden
extra boombrug

Aan het ontwerp van de waterwerken ging heel wat studiewerk vooraf. Sinds 2018 meet de Vlaamse Landmaatschappij het waterpeil van de Oude en de Nieuwe Stiemer en de grondwaterstand in de vallei. Ook de bodem werd bemonsterd en de graslanden ecologisch geïnventariseerd. Met die gegevens werkten experten ecohydrologie een gedetailleerd ontwerp uit. Eind 2024 volgde financiële steun vanuit de Vlaamse overheid via een subsidie 'Levend Water'. Dit landinrichtingsplan voorziet nu de nodige instrumenten en afspraken om de werken op het terrein uit te voeren.

INRICHTEN SPONSGEBIED

Metingen van het grondwaterpeil tonen aan dat dit in het voorjaar pijlsnel zakt: binnen enkele weken 1 tot 1,5m. Behalve dan in natte zomers zoals die van 2021. Doen we niets? Dan dalen bij klimaatverandering de laagste grondwaterstanden nog tot 60 cm extra. Dan komt niet alleen de waterbeschikbaarheid voor natte natuur, maar ook voor landbouw onder druk.

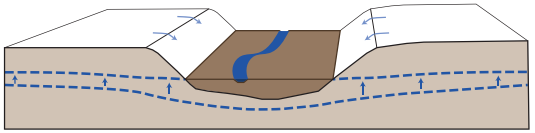
Om de sponswerking te herstellen moet de Nieuwe Stiemer terug ondieper. Hoeveel precies? Hoe ondieper, hoe meer water de bodem vasthoudt. Maar, een ondiepere waterloop kan ook minder water afvoeren bij piekregens. En te natte graslanden zijn lastig te beheren. Er is dus balans nodig. En een regelbaar systeem, waarmee kan ingespeeld worden op klimaatverandering.

De drainagebasis is het laagste punt waar grondwater naartoe kan stromen, meestal het peil van een waterloop in de buurt. De drainagebasis bepaalt hoe diep grondwater in de bodem zakt. Door de beekbodem van de Nieuwe Stiemer plaatselijk aan te vullen met 50 tot 70 cm grond, en tegelijk de waterverdeling aan te passen, stijgt de drainagebasis met 20 tot 30 cm. Het grondwater zakt dan in het voorjaar minder snel en minder diep. In drogere jaren profiteren landbouwers langs de Nieuwe Stiemer van de hogere grondwaterstand. In natte jaren kunnen ze pas later op het veld, wat soms voor opbrengstverlies zorgt. Voor dat waardeverlies kunnen zowel landbouwers als eigenaars een vergoeding aanvragen (zie hoofdstuk Instrumenten).

Ook de waterverdeling verandert. Nu stroomt bijna al het water door de kaarsrechte Nieuwe Stiemer. Door de Oude Stiemer stroomt veel minder water. Dat keert om. Na de werken stroomt onder normale omstandigheden -zowat 90% van de tijd- al het Stiemerwater door de Oude Stiemer. Zo is er meer water om de Rooiermolen te laten malen en wanneer nodig ook de Miezerikvijvers te voeden. De ondiepere Nieuwe Stiemer vangt dan alleen lokaal regenwater op.

Alleen bij hevige piekregens - de zwaarste 10% onder het huidige klimaat - wordt het water gelijk verdeeld over beide waterlopen. Dan zorgt de Nieuwe Stiemer voor extra buffervolume om de neerslagpiek op te vangen. Door hier en daar dood hout in de beekbodem te verankeren worden die piekregens ook vertraagd.

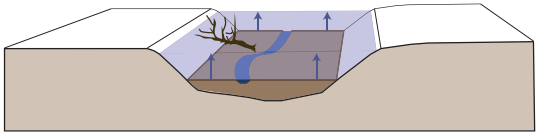
NIEUWE STIEMER
ONDER NORMALE OMSTANDIGHEDEN

grondwater stijgt door aanvullen beekbodem

aanvullen beekbodem

NIEUWE STIEMER
BIJ HEVIGE REGEN

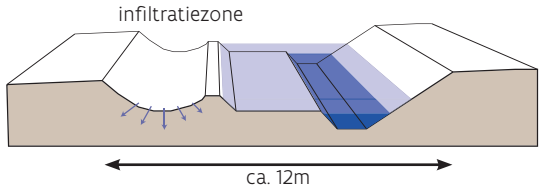
dood hout vertraagt de waterafvoer

HYDROLOGISCHE WERKEN ('LEVEND WATER')

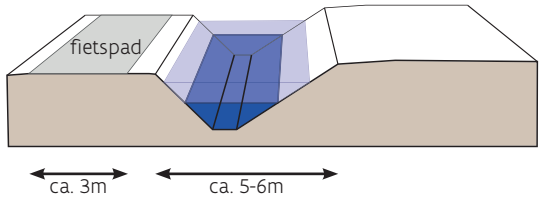
Open leggen Oude Stiemer

De Oude Stiemer stroomt nu zo'n kilometer lang ondergronds. Die krijgt terug een open, natuurlijke bedding. Op privégrond nemen we zo weinig mogelijk ruimte in. Op overheidsgrond krijgt de Oude Stiemer meer ruimte: een smal zomerbed waardoor altijd water stroomt binnen een breder winterbed dat enkel vult bij hevige neerslag en voor extra waterberging zorgt. Daarnaast komt nog een extra zone waar water kan infiltreren en natte natuur kan ontwikkelen.

OUDE STIEMER OP OVERHEIDSGROND

OUDE STIEMER OP PRIVE-GROND

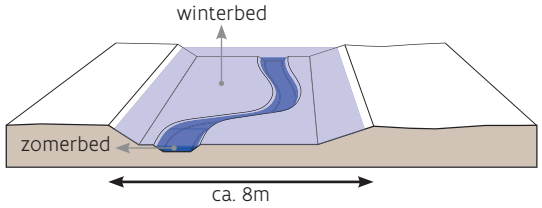
Aanpassen Plompaertbeekje

Op twee plekken krijgt de beek haar oude loop deels terug: stroomopwaarts de Plompaertstraat en bij de samenvloeiing van Demer, Stiemer en Kaatsbeek. Daar zorgt een stuw voor het juiste waterpeil, zodat waterafhankelijke vegetaties verder kunnen ontwikkelen.

Extra gracht (bypass)

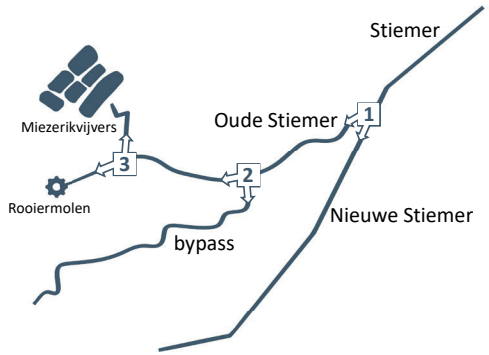
De nieuwe bypass voert een deel van het water van de Oude Stiemer vertraagd af naar de Demer. Het zomerbed slingert binnen een breder winterbed. Plasdraszones, natte zones tegen de waterloop, zorgen voor structuurvariatie. Door het zomerbed stroomt altijd een basisdebiet zodat de omliggende gronden niet draineren en grondwaterafhankelijke vegetatie kan ontwikkelen.

BYPASS

Waterverdeelconstructies

Met drie verdeelconstructies kan de waterbeheerder (de provincie Limburg) zowel bij piekregens als bij droogte water doordacht verdelen tussen de verschillende stromen; de Nieuwe Stiemer, de Oude Stiemer, de bypass en de toevoergracht naar de Miezerikvijvers.

Bruggen

Twee betonnen bruggen over de opengelegde Oude Stiemer houden de landbouwgronden bereikbaar. Fietsers en wandelaars kunnen vlot het Stiemerpad op.

Infrastructuur

Bij de aanleg en aanpassing van waterlopen komen er uitstroomconstructies, stuwtjes, kokers waar de waterloop de weg kruist en inbuizingen onder landbouwtoegangen.

POELEN ('LEVEND WATER')

Langs de Nieuwe Stiemer komen vier poelen. Door variatie in bodemdiepte en ligging op de valleiflank droogt de ene poel soms een beetje op, en de andere volledig. Een stukje natte natuur ideaal voor amfibieën zoals boomkikker en kamsalamander.

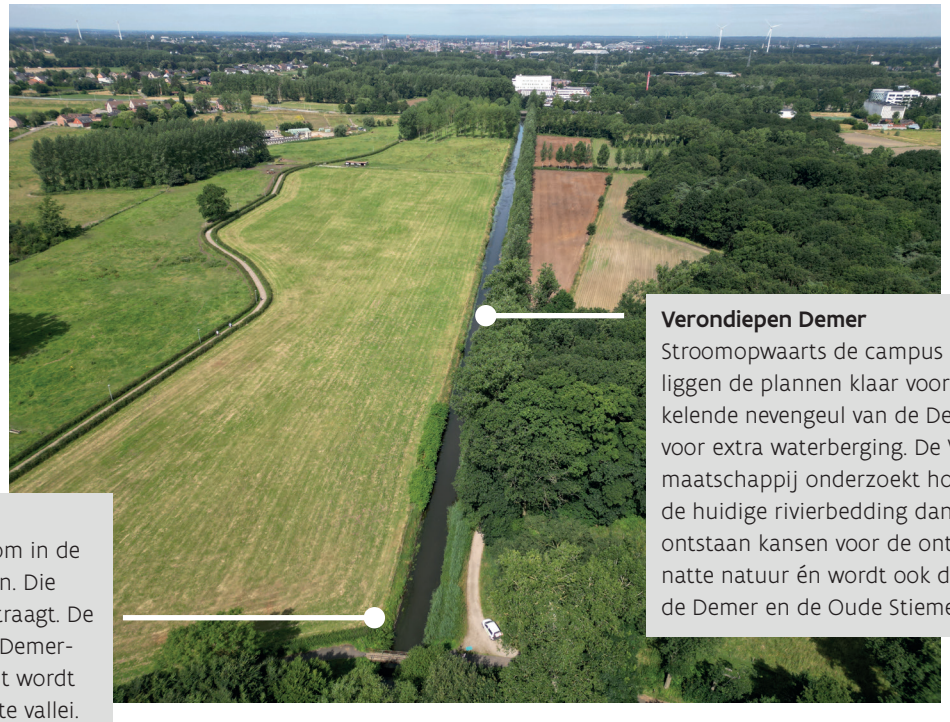
Het stuwtje dat de watertoevoer naar de Miezerikvijvers en Rooiermolen regelt wordt vervangen. De waterbeheerder maakt afspraken voor de waterverdeling.

NOG MEER WATERWERKEN IN DE TOEKOMST?

Naast de waterwerken die al technisch ontworpen werden in het kader van het project 'Levend Water', onderzoeken de waterloopbeheerders de haalbaarheid van enkele aanvullende maatregelen. Die maken geen deel uit van dit landinrichtingsplan.

Vispassage aan de Rooiermolen
Eens de Oude Stiemer is ingericht als hoofdwaterafvoer, is het belangrijk dat vissen hindernissen, zoals stuwen en watermolens, kunnen passeren. Alle nieuwe constructies worden vispasseerbaar. Het molenrad van de Rooiermolen blijft wel nog een obstakel. Daarom onderzoekt de provincie Limburg, samen met de eigenaar, hoe vissen in de toekomst ook het molenrad kunnen passeren.

Nieuwe Demerbrug met knijp
De Vlaamse Milieumaatschappij onderzoekt om in de toekomst de brug over de Demer te vervangen. Die krijgt een vernauwing die de waterafvoer vertraagt. De brug wordt ook breder, zodat fietsers op het Demerfietspad en Stiemerpad elkaar vlot kruisen. Dit wordt een fijne plek, met uitzicht op de heringerichte vallei.

Verondiepen Demer
Stroomopwaarts de campus Diepenbeek liggen de plannen klaar voor een extra kronkelende nevengeul van de Demer. Die zorgt voor extra waterberging. De Vlaamse Milieumaatschappij onderzoekt hoeveel ondieper de huidige rivierbedding dan kan worden. Zo ontstaan kansen voor de ontwikkeling van natte natuur én wordt ook de bypass tussen de Demer en de Oude Stiemer visoptrekbaar.

AANPLANTEN VAN HOUTKANTEN, BOMENRIJEN EN BOS

Langs de Oude Stiemer markeren bomenrijen straks de loop in het landschap. Nieuwe houtkanten zorgen voor meer privacy langs het fietspad en voor landschapsherstel. Daarnaast komt er een klein stukje extra bos.

GRASLANDHERSTEL

Enkele verboste percelen worden hersteld tot heischrale graslanden door te rooien, door hakhoutbeheer en door te chopperen. Chopperen is het oppervlakkig afschrapen van het bladstrooisel en de voedselrijke bodemtoplaag zodat meer grassoorten zich kunnen ontwikkelen.

GRASLAND- EN LANDSCHAPSBEHEER DOOR LANDBOUWERS

Ook landbouwers kunnen het Stiemerlandschap mee herstellen door hagen en houtkanten te herstellen. Of door op het juiste tijdstip te maaien en maaiselresten af te voeren en door niet te bemesten. Zo ontwikkelen soortenrijke graslanden. Via een overeenkomst met de Vlaamse overheid kunnen ze vergoed worden voor hun inspanningen.

De bedrijfsplanners van de Vlaamse Landmaatschappij gaan in gesprek met de landbouwers in de Stiemervallei om de mogelijkheden in kaart te brengen. Meer daarover lees je in het hoofdstuk Instrumenten.

STIEMERPAD

Langs de Oude Stiemer komt een pad tussen de Heidestraat en de Plompaertstraat. Zo bereikt de waterloopbeheerder makkelijk de waterverdeelconstructies. Landbouwers blijven via dat pad hun percelen bereiken, ook nadat de waterloop is opengelegd. Het pad vervolledigt de ontbrekende schakel in het Stiemerpad en verbindt de fietssnelwegen langs Demer en kanaal.

STIEMERSPEELPLEKJE

Langs het Stiemerpad, vlak bij de Rooierheidestraat, komt een kleinschalig ontmoetings- of speelplekje in het groen, afhankelijk van wat buurtbewoners wensen.

EXTRA WANDELVERBINDINGEN

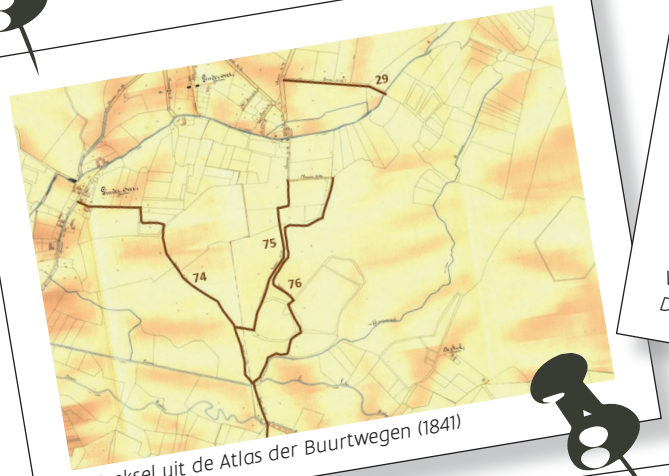
Het wandelnetwerk De Wijers brengt je vandaag al door de Stiemervallei. Straks zijn er ook nieuwe doorsteekjes vanuit de A. Jeurissenstraat en Heidestraat naar de Stiemer. In het natste deel van het sponsgebied komen knuppelpaden. Oude buurtwegen krijgen een opknapbeurt, zodat je vanuit de halte van de trambus op campus Diepenbeek een lusje kan stappen langs de Demerbossen.

BOOMBRUGGEN

Een extra boombrug verbindt de wandelpaden aan weerskanten van de Nieuwe Stiemer. Wat verderop, in het Patersbos komt ook zo'n boombrug.

Wist je dat?

Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen (1841)

Voetpad 74 (Eduliapad) met zicht op de Sint Antonius Kapel De Dijken uit 1900

Het verdwenen kerkpad naar Diepenbeek

... BUURTWEGEN EN VOETPADEN AL SINDS 1841 BESCHERMD ZIJN?

Toen werden alle paden ingetekend in een atlas en beschermd via de wet op de buurtwegen. Pas in 2019 werd die wet vervangen door het gemeentewegendecreet.

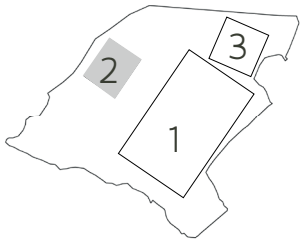
Samen met de gemeente Diepenbeek en het Agentschap voor Natuur en Bos herstelt de Vlaamse Landmaatschappij een aantal oude paden uit de atlas:

De Plompaertschekerweg (voetpad nr. 75) en het Peerdspad (voetpad nr. 76).
Deze zandwegen brachten landbouwers uit de Peperstraat met hun kruiwagen vol graan naar de Plompaertmolen. Ze waadden dwars door de Demer. Door de jaren groeiden de paden dicht, maar de houtwallen zijn er nog. Straks wandel je over de dijken weer van de kapel de Dijken naar de Plompaertstraat.

Het Eduliapad (voetpad nr. 74).
Dit pad verbindt vandaag nog altijd de Ginderoverstraat met de Demer. Vroeger kruiste het een kerkweg waarlangs bewoners van Ginderover op zondag naar de kerk in Diepenbeek gingen. Binnenkort wandel je vanaf het Eduliapad opnieuw naar de Demer maar volgens een nieuw tracé. Dat volgt houtwallen en de nieuwe bypass om natuurwaarden zo weinig mogelijk te schaden. Ook het pad langs de Demer krijgt een opknapbeurt.

Buurtweg nr. 29.
Tot de jaren '80 liep de Rooierheidestraat tot aan de Oude Stiemer. Een brugje gaf toegang tot de akkers. Als straks de Oude Stiemer terug bovengronds stroomt, verbindt een nieuwe brug de Rooierheidestraat met het Stiemerpad.

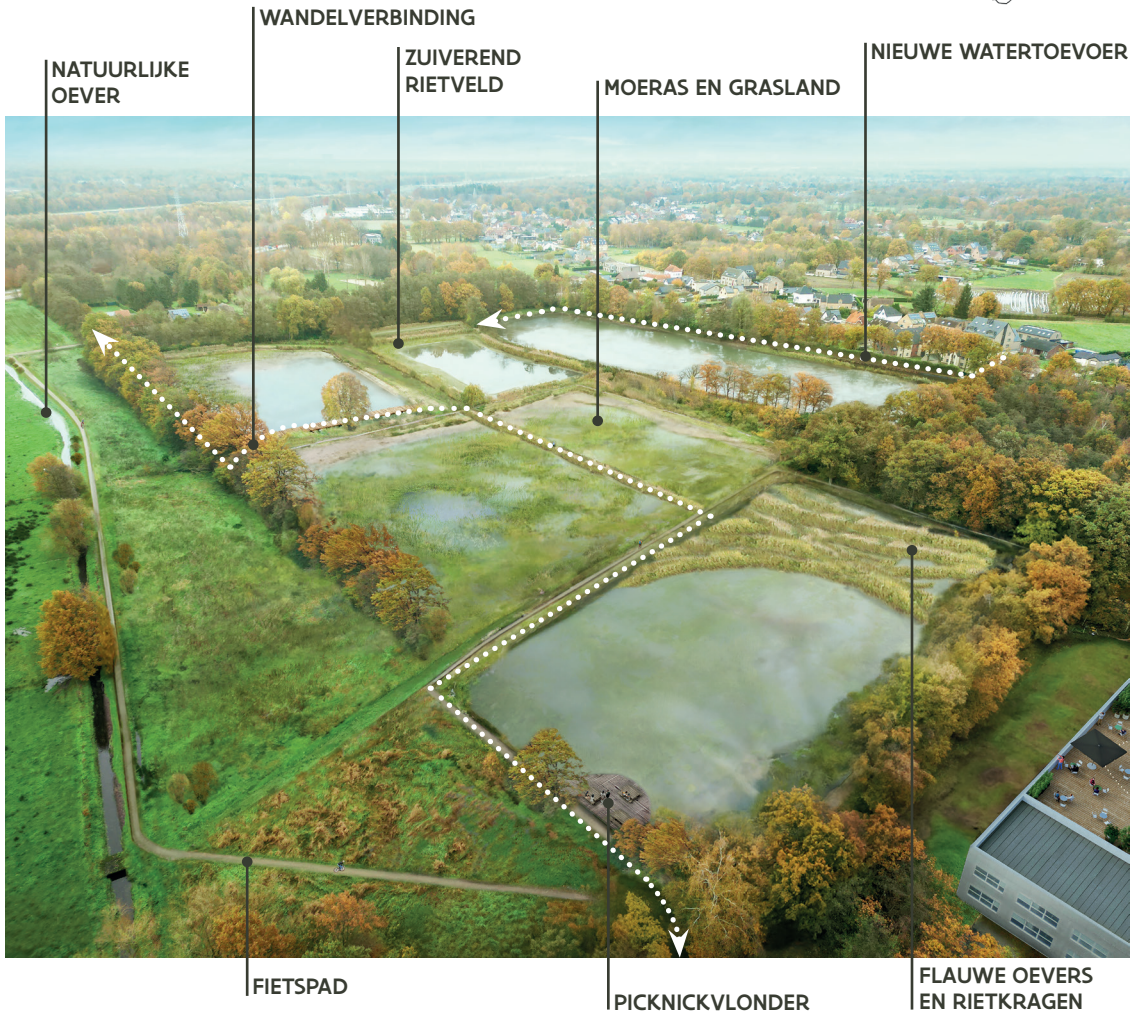
DEELGEBIED 2: DE MIEZERIKVIJVERS

De Miezerikvijvers worden een stukje natte natuur met een duurzaam watergebruik. De Vlaamse Landmaatschappij startte al een Blue Deal project om de gemeentelijke viskweekvijvers om te vormen tot het ideale leefgebied voor amfibieën en moerasvogels. In de minst kwetsbare delen kun je straks wandelen, fietsen of picknicken. Na die werken verzekert landinrichting ook de watertoevoer.

De Miezerikvijvers zijn vandaag niet publiek toegankelijk. Ze worden nog deels gebruikt voor viskweek. Vanaf de 19de eeuw werden ze met de hand uitgegraven en voorzien van een ingenieus systeem van op- en aflaten.

Dit systeem is nu aan vernieuwing toe. Om het vijverpeil hoog te houden voor viskweek, moet er bijna continu water worden toegevoerd. De vijvers liggen als bakken bovenop het landschap en het water kan alleen maar afgetapt worden van de Oude Stiemer door het opstuwen van die beek. Dat waterverbruik is niet duurzaam en zorgt voor onvoldoende water verderop voor de Rooiermolen en de groene Universiteitscampus. Door de jaren heen zijn de vijvers gevuld met te voedselrijk slib en kregen invasieve uitheemse soorten zoals bamboe vrij spel.

Met het Blue Deal project en dit landinrichtingsplan realiseert de Vlaamse Landmaatschappij 3 doelen:

1) Duurzamer watergebruik
Drie van de 6 grote gemeentevijvers veranderen in een moeras- en graslandzone met hoge grondwaterstand. Af en toe wordt beekwater aangevoerd. Dit buffert het ijzerrijk grondwater en verhindert dat het moeras spontaan dichtgroeit.

In de andere vijvers wordt het bodemslib verwijderd. Ze krijgen flauwere oevers, lagere dijken en een lager waterpeil. Diepe grachten worden gedempt zodat ze niet meer draineren. Een nieuw systeem laat elke vijver apart op en af. Dat beperkt het waterverbruik en zorgt voor ecologische variatie.

De hoogst gelegen kleinere vijver wordt omgevormd tot een zuiverend rietveld. De andere vijvers worden in een ketting gevoed. Dat wil zeggen dat de ene vijver overloopt in de andere. Dat verbetert het zelfzuiverend vermogen en zorgt voor variatie in voedselrijkdom.

2) Leefgebied voor amfibieën en moerasvogels
De Miezerikvijvers vormen een schakel in de natte natuurverbinding over het kanaal tussen de Maten en de Demervallei. Dankzij variatie in voedselrijkdom, waterstand, kwelinvloed en aanvoer van beekwater ontstaat hier een divers leefgebied. Open zandige oevers wisselen af met beschutte rietkragen. Ideale plekken waar amfibieën en moerasvogels zoals het woudaapje zich kunnen voortplanten. Ook vleermuizen en libellen zoals de gevlekte witsnuitlibel vinden hier straks hun thuis.

3) Toegankelijk stukje natuur voor omwonenden, campusmedewerkers en studenten
Langs de Miezerikbeek, die natuurlijkere oevers krijgt, komt een fietspad. Tussen het riet slingert straks een wandelpad met vlonders en picknickplek. Zo beleef je de Miezerikvijvers van dichtbij, zonder kwetsbare fauna en flora te verstoren.

BLUE DEAL PROJECT MIEZERIKVIJVERS

De plannen voor de herinrichting van de Miezerikvijvers werden in de zomer van 2025 toegelicht aan de buurt. Ze maken geen deel uit van dit landinrichtingsplan. Dankzij de Blue Deal gaan de werken op gronden van partners (de gemeente Diepenbeek, provincie Limburg en Natuurpunt) al in 2026 van start.

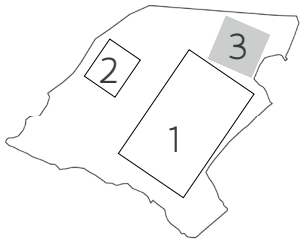
NIEUWE WATERTOEVOER VIA LANDINRICHTING

Enkel voor het aanpassen van de bestaande watertoevoer, zijn werken op privégrond nodig en wordt landinrichting ingezet. De toevoer naar de privévijvers en de gemeentevijvers wordt vervangen door een duurzaam exemplaar met inspectieputten en aangepaste verdeelconstructies. Enkele bomen worden gekapt omdat de wortels de watertoevoer beschadigen. Door het vestigen van een erfdienstbaarheid tot openbaar nut, wordt de watertoevoer naar de gemeentevijvers ook voor de toekomst verzekerd.

Deze werken zijn gekoppeld aan de waterwerken in de Stiemervallei. Na het openleggen van de Oude Stiemer, zal een nieuwe stuw de watertoevoer naar de vijvers en de Rooiermolen regelen.

Werken op jouw perceel?
Check de bijlage

DEELGEBIED 3: PATERSBOS EN PATERSPLEIN

Het Patersbos krijgt een ecologische opknapbeurt en een mindermobielenpad dat het park toegankelijk maakt voor iedereen. Samen met de gemeente Diepenbeek geeft de Vlaamse Landmaatschappij ook het Patersplein en de Rooierheidestraat een groener karakter. Ook jij kan als buurtbewoner meedenken over de plannen.

Een eerste schetsontwerp

Het Patersplein en Patersbos worden groener en toegankelijker. Die keuze maakten de gemeente en de Vlaamse Landmaatschappij al. Maar hoe ziet die plek er straks uit?

De basisschool, het woonzorgcentrum, Sint-Vincentius, de Kerkfabriek en het Regionaal Landschap dachten al mee. De ideeën werden samengebracht in een eerste schets. Om die schets te vertalen in een definitief ontwerp krijgen ook buurtbewoners nog een stem.

Het Paterbos, een stukje natuur dat we danken aan de Paters Passionisten

Voor de komst van de paters in 1912 was 'de Hei' een kale vlakte van heide en moerassen. De paters legden de moerassen droog. Boeren brachten mest uit Hasselt zodat de paters op de arme heidegrond een moestuin en boomgaard konden aanleggen.

Later volgde een klooster, scholen gerund door de zusters van het Heilig Hart van Maria, en ten slotte in 1933 de Heilig Hartkerk. Het Patersplein was destijds een zandvlakte met een sportveld en bomen. Ooit lag er zelfs een wielerpiste.

In 1999 vertrokken de laatste paters. De gemeente werd terug eigenaar en stelde het park open voor iedereen. Het klooster kreeg een nieuwe invulling met assistentie-woningen, en in 2019 verrees er een woonzorgcentrum. Sinds 2023 biedt de kerk ruimte aan zowel kerkgangers als de voedsel- en klerenbedeling van Sint-Vincentius.

Dankzij de paters ontwikkelde niet alleen de dorpskern Rooierheide. Ze verfraaiden ook zo'n 12 ha arme grond tot park met vijvers en dreven, een Calvarieberg en een Mariagrot. Doordat het park 90 jaar afgesloten bleef, ontstond een bijzonder stukje natuur. Met veel variatie: vijvers, bos, hooilanden en dreven.

Meer lezen? Het boek 'Tussen heide en moeras' van Jean Machiels (2010), uitgegeven door de Heemkundige Kring, beschrijft uitgebreid Rooierheide vanaf het begin van vorige eeuw.

GROENE HERINRICHTING PATERSPLEIN

Het Patersplein verandert van een grijze parkeervlakte in een groen plein met de kerk en het ontmoetingscentrum centraal. Voor de kerk komt een groene zone zonder autoverkeer. Zo krijgen wandelaars en fietsers de ruimte. Je stapt of fietst straks veilig heen en weer tussen de twee basisscholen en de opvang. De brandweer, leveranciers en bezoekers van Sint-Vincentius behouden hun toegang.
Op het plein zelf komen duidelijke parkeerplaatsen en éénrichtingsverkeer. Daardoor worden de plekken beter benut en ontstaat er ruimte voor groen. Bomen zorgen voor koelte. Wadi's vangen regenwater op. En bij het nieuwe infopunt van De Wijers start je zo een wandeling door het Patersbos en de Stiemervallei.

INFRASTRUCTUURWERKEN

Bij de werken aan pleinen en straten (Patersplein, Rooierheidestraat en Heidestraat) wordt infrastructuur waar nodig vernieuwd.

Sfeerbeeld na inrichting

ONTHARDING ROOIERHEIDESTRAAT

De Rooierheidestraat wordt een veilige fietsverbinding naar het Patersplein en de scholen. Auto's rijden er niet meer. 2000m² asfalt verdwijnt en maakt plaats voor groen, water, fietsers, wandelaars en mindermobielen. Voor de werken starten komt er eerst een proefopstelling. Dan is de straat tijdelijk afgesloten voor auto's. Zo wordt duidelijk waar knelpunten zitten en of er extra verkeersmaatregelen nodig zijn, bijvoorbeeld ter hoogte van de school in de Heidestraat.

De Rooierheidestraat, ook soms Sint-Servatiusstraat genoemd: straks een fietspad doorheen het Patersbos?

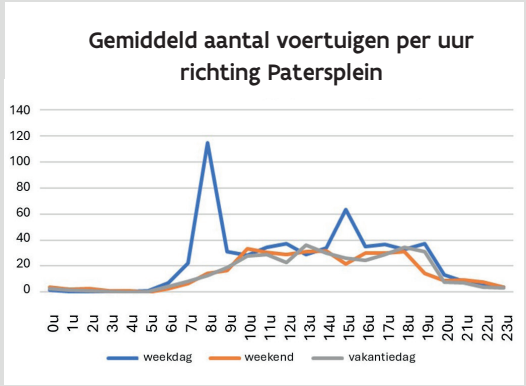
Verkeerstellingen Rooierheidestraat
In 2019 en 2020 telden de gemeente Diepenbeek en de Vlaamse Landmaatschappij het verkeer in de Rooierheidestraat en omliggende straten.

Opvallend: 61% van de bestuurders reed in de Rooierheidestraat sneller dan de toegestane 50km/uur.

Hoewel het verkeer meestal beperkt blijft, is er 's ochtends bij de schoolstart wel een duidelijke piek. Op weekdagen rijden er dan zo'n 120 voertuigen per uur richting het Patersplein. 's Avonds is het drukker in de andere richting, maar zonder echte piek.

In de Heidestraat, waar de basisschool ligt, rijden in de ochtendspits op schooldagen tot 250 voertuigen/uur. Ook de rest van de dag en in het weekend is het hier drukker.

Wat leren deze cijfers ons?
De Rooierheidestraat is tijdens de ochtendspits geen veilige fietsroute voor schoolgaande kinderen. Op andere momenten wordt de straat weinig gebruikt.

Sluit je de straat tijdelijk af voor auto's, dan moeten bestuurders slechts één minuut omrijden via de Heidestraat. Die straat kan het extra verkeer aan. Ook tijdens de ochtendspits.

Een proefopstelling toont straks welke effecten zo'n afsluiting heeft. En of bijkomende aanpassingen nodig zijn voor een vlotte, veilige ochtendspits in de Heidestraat en om sluipverkeer richting de campus te ontmoedigen.

OPKNAPBEURT PATERSBOS

Mindermobielenpad
Veel bewoners van het woonzorgcentrum kennen het Patersbos enkel vanuit hun raam. De paden zijn moeilijk toegankelijk met een rolstoel of rollator. Daarom komen er rolstoelvriendelijke paden in enkele dreven. Ze krijgen een speciale fundering bovenop de bosbodem om boomwortels niet te schaden. Dienstwagens volgen voortaan één vaste toegang, om schade aan paden en wortels te voorkomen. Mindermobiele bezoekers kiezen tussen een korte lus door het park of een langere route via de verkeersvrije Rooierheidestraat en het asfaltpad langs de Stiemer. Langs de paden komen voldoende rustbankjes. Aan de vijver komt een houten vlonder, ideaal om even op adem te komen. Ook voor wie het Stiemerpad volgt.

Herstel van de dreven
De dreven krijgen een opknapbeurt zodat ze er weer jaren tegen kunnen. Beuken worden beschermd tegen zonnebrand door schaduwstruiken, dode bomen verdwijnen, uitheemse soorten maken plaats voor inheemse soorten en gerichte kappingen zorgen voor meer lichtinval.

Vijverherstel
De grootste vijver in het Patersbos wordt heringericht voor amfibieën. Daarvoor krijgt hij een afvoer naar de Stiemer. Die maakt het mogelijk om de vijver visvrij te maken. Vissen en amfibieën gaan namelijk niet samen: vissen eten de eitjes en larven van amfibieën op.

Ook aan de overkant van de Stiemer, achter de tuinen van de Heidestraat, ligt nog een vijver verscholen in een stukje ontoegankelijke gemeentelijke natuur. Die wordt ontslibd, krijgt flauwere oevers en een aflaat. Uitheemse beplanting verdwijnt. Via een nieuwe boombrug wandel je straks langs deze vijver naar de Stiemervallei ten zuiden van de Heidestraat.

Buitenklas en avontuurlijk speelweefsel
Het prieeltje in het Patersbos maakt plaats voor een buitenklas. Langs de beukendreef komt een avontuurlijke speelplek die jong en oud samenbrengt en bezoekers uitnodigt voor een drankje in de brasserie van het woonzorgcentrum.

Kleinere ingrepen
Ook de omgeving krijgt een opfrisbeurt. De Oude Stiemer wordt vrij gekapt, de oude draadafsluiting verdwijnt, de Mariagrot krijgt een opknapbeurt, de glascontainers krijgen een andere plek,...

TOEGANG VIJVER

Het gemeentelijk natuurgebied achter de tuinen van de Heidestraat is vandaag niet toegankelijk voor machines om het nodige beheer te doen. Daardoor slibt de vijver dicht. Omdat er geen alternatieve voldoende brede toegang mogelijk is, komt er een toegangsweg vanuit de Heidestraat. Die loopt een klein stuk over privégrond en wordt ingericht uit kracht van wet (zie hoofdstuk Instrumenten). De nieuwe doorsteek wordt ook publiek toegankelijk en verbindt via een nieuw boombrugje over de Stiemer het Patersbos met de wandelpaden door de Stiemervallei. Een houtkant zorgt voor privacy en een draadafsluiting markeert de grens tussen privé- en gemeentegrond.

Werken op jouw perceel?
Check de bijlage

RUSTPLEKJES IN DE STIJL VAN DE WIJERS

Ook buiten de 3 deelgebieden komen er op mooie of markante plekjes rustbanken en infodragers in de huisstijl van De Wijers. Bijvoorbeeld:

INSTAPPUNT DE WIJERS AAN DE TRAMBUSHALTE CAMPUS DIEPENBEEK
Hier leer je meer over De Wijers en vertrek je voor wandellussen door de Demerbossen, de Stiemervallei of naar de Miezerikvijvers.

WATERWANDELING
Vertrekkend vanuit toegangspoort Demerstrand of de instappunten op de campus Diepenbeek of het Patersplein, passeer je heel wat plekken waar water vroeger of vandaag een grote rol speelde of speelt. Samen met het Regionaal Landschap Lage Kempen zoekt de Vlaamse Landmaatschappij een manier om je al wandelend meer te leren over de waterkelders van Hasselt, het aquaduct over de Stiemer, de viskweek in de Miezerikvijvers, de geschiedenis van de Rooiermolen,..

TER WAERDEN
Op de fietssnelweg langs de Demer rij je ter hoogte van de Waardestraat langs de plek waar in de 13e eeuw het Hof Ter Waerden werd gebouwd. Vandaag herinnert enkel een poel nog aan de ooit imposante walgracht. Hier komt een rustplek waar je meer leert over dit ooit zo belangrijke leenhof.

Sporen van de 13e eeuwse slotgracht van het Hof ter Waerden

INSTRUMENTEN

inrichtingswerken

inrichtingswerken uit kracht van wet

erfdienstbaarheden tot openbaar nut

grondverwerving

beheerovereenkomsten landinrichting

recht van voorkoop

Landinrichting biedt instrumenten op maat om maatregelen van maatschappelijk belang uit te voeren. Ook op privégronden (zie bijlage Grondinname).

In de Stiemervallei zet dit landinrichtingsplan verschillende instrumenten in. De bijlage instrumentafweging motiveert waarom welk instrument wanneer wordt ingezet.

Inrichtingswerken
De inrichtingswerken in de Stiemervallei zijn zoveel mogelijk ontworpen op overheidseigendom of openbaar domein om inname van particuliere eigendom te vermijden.

Inrichtingswerken uit kracht van wet
Landinrichting kan werken van openbaar nut ook uitvoeren op privégrond, zonder instemming van wie persoonlijke of zakelijke rechten heeft op het terrein. Dat heet inrichting uit kracht van wet. Als die werken een daling veroorzaken van de verkoop- of gebruikswaarde, dan kom je als eigenaar en/of gebruiker in aanmerking voor een vergoeding voor waardeverlies.

In bijlage vind je op welke percelen werken uit kracht van wet kunnen worden uitgevoerd en waarom. Het gaat onder andere om nieuwe wandelverbindingen, een fietspad en werken aan het watersysteem.

Erfdienstbaarheden tot openbaar nut
Een erfdienstbaarheid tot openbaar nut is het recht om zonder formele instemming van de eigenaar een stuk privégrond te gebruiken voor diensten van openbaar nut. In dit plan zorgen erfdienstbaarheden voor de instandhouding van de inrichtingswerken uit kracht van wet. Na uitvoering van die werken worden de erfdienstbaarheden gevestigd in een besluit met daarin de locatie en de beschrijving van de erfdienstbaarheid. Als de erfdienstbaarheid een daling veroorzakt van de verkoop- of gebruikswaarde, dan kom je als eigenaar en/of gebruiker in aanmerking voor een vergoeding voor waardeverlies.

In dit plan worden erfdienstbaarheden gevestigd om een publiek recht van doorgang te verzekeren en om watertoevoer en -afvoer te verzekeren. Een overzicht van de percelen waarop erfdienstbaarheden kunnen worden gevestigd en waarom vind je in bijlage grondinname.

Grondverwerving
In overleg met eigenaars worden ook stukjes privégrond aangekocht, bijvoorbeeld om paden aan te leggen of de Oude Stiemer open te leggen.

Recht van voorkoop
Om de doelen van dit landinrichtingsplan te realiseren, wordt in de Stiemervallei een recht van voorkoop ingesteld ten gunste van de Vlaamse Landmaatschappij tot en met 1 januari 2035. Dit betekent dat als de Vlaamse Landmaatschappij haar recht van voorkoop uitoefent, zij de aangeboden grond in de plaats van de kandidaat-koper verwerft. De Vlaamse Landmaatschappij koopt dan tegen de prijs en de voorwaarden van de kandidaat-koper. De zone waarin het recht van voorkoop wordt ingesteld is gebaseerd op de zone natuurverwevingsgebied (IVON) in de Stiemervallei (zie kaart grondinname en perceelslijst in bijlage) met als doel de realisatie van deze bestemming.
Meer in het bijzonder in functie van de verdere ontwikkeling van het sponsgebied en daarmee samenhangende werken aan waterlopen, ontwikkeling van natte natuur en recreatie, en in functie van eventuele ruilgronden voor de uitbouw van het sponsgebied.

Beheerovereenkomsten (Landinrichting)
Dit zijn overeenkomsten om gedurende een bepaalde termijn vrijwillig beheermaatregelen voor biodiversiteit, klimaat en milieu uit te voeren, in ruil voor een vergoeding. De bedrijfsplanner van de Vlaamse Landmaatschappij stimuleert landbouwers om mee te werken aan landschaps- en graslandherstel in de Stiemervallei met een pakket aan bestaande en nieuwe instrumenten.

Bestaande overeenkomsten in het kader van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid:
Landbouwers kunnen 5-jarige beheerovereenkomsten voor kleine landschapselementen afsluiten met de Vlaamse Landmaatschappij om houtwallen, hagen en houtkanten te behouden en herstellen in de Stiemervallei. Ook met het Agentschap Landbouw en Zeevisserij (ALZ) kunnen landbouwers overeenkomsten afsluiten om de Stiemergraslanden te behouden en herstellen; bijvoorbeeld 1-jarige ecoregelingen behoud meerjarig grasland, het ecologisch beheren van grasland, bufferstroken en 5-jarige agromilieukwaliteitsmaatregelen omzetting van tijdelijk naar blijvend grasland.

Nieuwe beheerovereenkomsten Landinrichting (BOLI)
In het kader van het GLB bestaan ook beheerpakketten om botanisch grasland te ontwikkelen of in stand te houden. Vandaag kunnen deze pakketten enkel binnen bepaalde vastgestelde beheergebieden afgesloten worden. De Stiemervallei valt buiten die beheergebieden. Toch zijn verschillende van deze beheerpakketten ook interessant om de doelstellingen van dit project te realiseren. Door een aangepast beheer van de (natte) Stiemergraslanden kunnen soortenrijke graslanden in stand gehouden worden of ontwikkelen in het sponsgebied. Tegelijkertijd ontstaat zo extra leefgebied voor doelsoorten zoals kamsalamander en boomkikker waarvoor de Stiemervallei een belangrijk verbindend element vormt.

Afhankelijk van de graslandfase van de betrokken percelen, gaat het om volgende beheerpakketten uit het MB van 14/06/2023 betreffende de subsidies voor beheerovereenkomsten:
- Het beheerpakket botanisch grasland ontwikkelen grassenmix
- Het beheerpakket botanisch grasland ontwikkelen dominant grasland
- Het beheerpakket botanisch grasland instandhouden graskruidenmix
- Het beheerpakket botanisch grasland instandhouden bloemrijk grasland

Dit landinrichtingsplan maakt met BOLI's deze GLB-pakketten ook beschikbaar in de Stiemervallei (binnen de volledige perimeter van dit landinrichtingsplan) en voor een langere duurtijd van 10 jaar. Op basis van bodemfosfaatanalyses en ecologische inventarisatie in het gebied blijkt deze langere duurtijd aangewezen om de gewenste graslandcondities te bereiken. Deze BOLI's worden prioritair voor, of in samenwerking met actieve landbouwers afgesloten.

Indien nodig, werkt de Vlaamse Landmaatschappij op maat van het (spons)gebied ook nieuwe BOLI's graslandbeheer uit. Die zijn gebaseerd op de voormelde beheerpaketten botanisch beheer maar kunnen aangepast worden om in te kunnen spelen op eventuele specifieke beheernoden na verhoging van de grondwatertafel.

Na goedkeuring van dit landinrichtingsplan is hiervoor dan nog een ministerieel besluit nodig. Ook deze BOLI's zijn vrijwillig en worden door de Vlaamse Landmaatschappij prioritair voor, of in samenwerking met actieve landbouwers, gesloten voor een minimale looptijd van 5 jaar en een maximale looptijd van 10 jaar.

Vergoedingen voor waardeverlies van gronden

Inrichtingswerken uit kracht van wet kunnen de verkoop- of gebruikswaarde van onroerende goederen permanent doen dalen. Bij de uitvoering van de werken brengt de Vlaamse Landmaatschappij de betrokken eigenaars en gebruikers op de hoogte.

Daalt de waarde van de grond in jouw eigendom of gebruik? Dan heb je na de inwerkingtreding van de gebruiksbeperking 2 jaar de tijd om een éénmalige vergoeding aan te vragen. Het vergoedingenloket op de website van de Vlaamse Landmaatschappij begeleidt je stap voor stap door die aanvraag. De landcommissie Limburg, een team van deskundigen van verschillende disciplines, voorgedragen door de bevoegde Vlaamse ministers, berekent dan de vergoedingen. Zij baseren zich op de regels vastgelegd in het instrumentendecreet.

In dit plan zijn er **twee types inrichtingswerken** uit kracht van wet met mogelijk waardeverlies:

1. De aanleg van waterlopen, paden, en vijvertoevoer op privégrond zorgt voor een grote gebruiksbeperking op een deel van een perceel. Na de werken wordt een erfdienstbaarheid gevestigd om deze werken in stand te houden en bijvoorbeeld een recht van doorgang in te stellen. Het waardeverlies voor eigenaars en gebruikers wordt hier bepaald door het verschil in verkoops- of gebruikswaarde van dat deel van het perceel voor en na die gebruiksbeperking.

2. De inrichting van het sponsgebied zorgt voor een verandering van de bodemvochttoestand rond de Nieuwe Stiemer. Hier wordt geen erfdienstbaarheid gevestigd, en zijn er dus ook geen verdere gebruiksbeperkingen. Het waardeverlies wordt ingeschat voor de volledige betrokken percelen op basis van de verandering in bodemvochttoestand na het verondiepen van de Nieuwe Stiemer en het effect daarvan op de verkoopwaarde (voor de eigenaarsvergoeding) en de bodemgeschiktheid voor landbouw (voor de gebruiksvergoeding).

UITVOERING EN FINANCIERING

Een gedetailleerd overzicht wie welke maatregel uitvoert, financiert en beheert na inrichting, vind je in het uitvoeringsprogramma en financieringsplan in bijlage.

UITVOERING

Op enkele maatregelen na, voert de Vlaamse Landmaatschappij alle werken uit. Dat gebeurt in fasen:

FASE 1 inrichting Miezerikvijvers: vanaf 2026
De werken gingen begin 2026 van start.

FASE 2 inrichting Vallei van de Oude en Nieuwe Stiemer: vanaf 2027
Het technisch ontwerp voor de waterwerken is klaar, alle andere maatregelen worden nog ontworpen en de nodige vergunningen aangevraagd.

FASE 3 inrichting deelgebied 3 Patersbos en Patersplein: vanaf 2028
Het schetsontwerp wordt eerst samen met de buurt omgezet naar een definitief ontwerp. Het knippen van de Rooierheidestraat wordt geëvalueerd aan de hand van een proefopstelling.

BEHEER

Na de werken is de Vlaamse Landmaatschappij niet meer actief in het gebied en draagt ze het beheer over aan partners:

• Het beheer van het sponsgebied blijft in handen van (lokale) **landbouwers**. Zij worden vergoed voor het eventuele waardeverlies en kunnen een beheerovereenkomst landinrichting afsluiten.

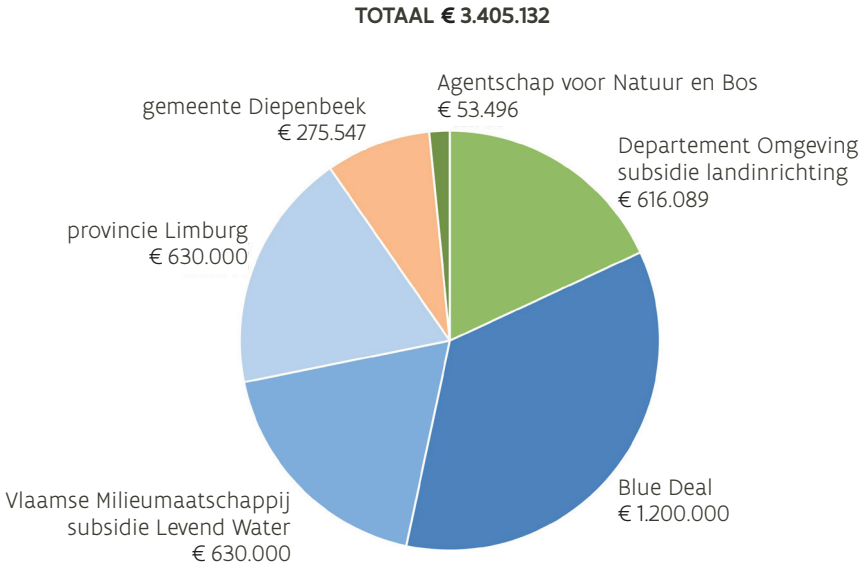
• **De provincie Limburg** beheert de nieuwe en heringerichte waterlopen met hun constructies. Zij sturen de verdeling van het water over de verschillende waterlopen en de watertoevoer naar de Miezerikvijvers. Ook het nieuwe Stiemerpad tussen Heidestraat en Plompaertstraat, dat de beheertoegang naar de waterlopen vormt, wordt beheerd door de provincie Limburg.

• De **gemeente Diepenbeek** beheert het Patersbos en de Miezerikvijvers. Voor de Miezerikvijvers dragen zij het beheer over aan **Natuurpunt Limburg** door een opname in hun lopende erfpachtovereenkomst. Voor grotere onderhoudswerken aan het fietspad langs de Miezerikbeek, zoals het dichten van putten, blijft de gemeente wel ondersteunen.

• De wandelpaden die worden ingeschakeld in het wandelknooppuntennetwerk De Wijers worden, net zoals de bestaande wandelknooppuntroutes, beheerd door **het Regionaal Landschap Lage Kempen**.

• **Het Agentschap voor Natuur en Bos** beheert alle inrichtingen op hun gronden, uitgezonderd de nieuwe waterloop (bypass). Die wordt net zoals alle andere waterlopen beheerd door de provincie. Ook de gemeentelijke graslanden die aansluiten op de eigendommen van ANB worden na inrichting door ANB beheerd.

FINANCIERING

Het totale budget voor de uitvoering van dit landinrichtingsplan bedraagt € 3.405.132, waarvan zo'n 20% wordt gefinancierd via landinrichting. Dankzij de engagementen van partners kan er aanzienlijk geïnvesteerd worden in het gebied:

• De hydrologische werken in de Stiemervallei, inclusief de aankoop van gronden of vergoedingen, worden gefinancierd door de waterloopbeheerder, de **provincie Limburg**. Zij kregen hiervoor eind 2024 al een Vlaamse subsidie **'Levend Water'** van 50%. Die werken moeten uitgevoerd zijn tegen eind 2029.

• De werken aan de Miezerikvijvers, de groene herinrichting van het Patersplein en de Rooierheidestraat worden gefinancierd via de Blue Deal. De **Blue Deal** is een plan dat de Vlaamse regering lanceerde in de strijd tegen waterschaarste en droogte.

• **De Vlaamse Landmaatschappij** is begunstigde van het recht van voorkoop voor de realisatie van het sponsgebied. Hiervoor zijn nog geen middelen voorzien omdat er na gesprekken met eigenaars weinig grondmobiliteit op korte termijn wordt verwacht.

• De meeste andere maatregelen worden gesubsidieerd door het **Departement Omgeving**, als een subsidie aan de Vlaamse Landmaatschappij in toepassing van het besluit **landinrichting**:

» Voor inrichtingswerken wordt 70% gefinancierd via landinrichting en dragen partners 30% bij.

» Voor grondverwerving, vergoedingen voor waardeverlies en beheerovereenkomsten is 50% subsidie landinrichting voorzien en betalen partners de overige 50%.

OVERZICHT MAATREGELEN

Nummer	Naam maatregel	Instrument	Uitvoerder	Eigenaar	Beheerder(s)	Totaal (€)	Financierder	Aandeel (%)	Aandeel (€)
Deelgebied 1. Vallei van de Oude en Nieuwe Stiemer									
1.1	Inrichten sponsgebied	Inrichtingswerk uit kracht van wet	VLM	particulier/ Diepenbeek/ANB	particulier/ Diepenbeek/ANB	pm*	Prov. LIM	pm	pm*
1.2	Vergoeding waardeverlies voor MTR1.1	Vergoeding waardeverlies van gronden	VLM	particulier	particulier	€98.606	Prov. LIM	100%	€98.606
1.3	Recht van voorkoop sponsgebied	Grondverwerving	VLM	Diepenbeek/ Prov. LIM/ ANB	Diepenbeek/ Prov. LIM/ ANB	pm	Diepenbeek Prov. LIM ANB	pm pm pm	pm pm pm
1.4.a	Hydrologische werken (Levend Water) op eigendom Diepenbeek	Inrichtingswerk uit kracht van wet	VLM	Diepenbeek	Prov. LIM	€256.831	Prov. LIM	100%	€256.831
1.4.c	Erfdienstbaarheid voor MTR1.4.a en MTR1.15	Erfdienstbaarheid tot openbaar nut	VLM	Diepenbeek	Prov. LIM	€0	Prov. LIM	100%	€0
1.5.a	Hydrologische werken (Levend Water) op eigendom ANB	Inrichtingswerk uit kracht van wet	VLM	ANB	Prov. LIM	€438.753	Prov. LIM	100%	€438.753
1.5.c	Erfdienstbaarheid voor MTR1.5.a	Erfdienstbaarheid tot openbaar nut	VLM	ANB	Prov. LIM	€4.411	Prov. LIM	100%	€4.411
1.6.a	Hydrologische werken (Levend Water) op eigendom particulier	Inrichtingswerk uit kracht van wet	VLM	particulier	Prov. LIM	€374.545	Prov. LIM	100%	€374.545
1.6.c	Erfdienstbaarheid voor MTR1.6.a en MTR1.16	Erfdienstbaarheid tot openbaar nut	VLM	particulier	Prov. LIM	€74.307	Prov. LIM	100%	€74.307
1.7	Grondverwerving voor MTR1.6.a en MTR1.16	Grondverwerving	VLM	Prov. LIM	Prov. LIM	€12.547	Prov. LIM	100%	€12.547
1.8	Aanleg Poelen (Levend Water)	Inrichtingswerk	VLM	Diepenbeek	Diepenbeek	pm*	Prov. LIM	100%	pm*
1.9	Vispassage Rooiermolen (pro memorie)	pro memorie	Prov. LIM	Prov. LIM	Prov. LIM	pm	Prov. LIM	pm	pm
1.10	Verondiepen Demer (complementair aan LIP)	pro memorie	VMM	VMM	VMM	pm	VMM	pm	pm
1.11	Nieuwe Demerbrug met knijp (complementair aan LIP)	pro memorie	VMM	VMM	VMM	pm	VMM	pm	pm
1.12	Aanplanten van houtkanten, bomenrijen en bos	Inrichtingswerk	VLM	Diepenbeek	Diepenbeek	€35.642	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€24.949 €10.692
1.13	Graslandherstel	Inrichtingswerk	VLM	Diepenbeek	ANB	€42.193	ANB	100%	€42.193
1.14	Grasland- en landschapsbeheer door landbouwers	Gebiedsspecifieke beheerovereenkomsten	VLM	particulier/ Diepenbeek	particulier	€20.000	DepOmg - LI Diepenbeek	50% 50%	€10.000 €10.000
1.15	Stiemerpad op eigendom Diepenbeek	Inrichtingswerk uit kracht van wet**	VLM	Diepenbeek	Prov. LIM	€34.752	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€24.326 €10.425
1.16	Stiemerpad op eigendom particulier	Inrichtingswerk uit kracht van wet**	VLM	particulier	Prov. LIM	€37.642	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€26.349 €11.292
1.17	Stiemerspeelplekje	Inrichtingswerk	VLM	Diepenbeek	Diepenbeek	€53.240	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€37.268 €15.972
1.18.a	Extra wandelverbindingen Stiemervallei op eigendom Diepenbeek	Inrichtingswerk uit kracht van wet	VLM	Diepenbeek	RLLK	€100.238	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€70.166 €30.071
1.18.c	Erfdienstbaarheid voor MTR1.18.a	Erfdienstbaarheid tot openbaar nut	VLM	Diepenbeek	RLLK	€687	DepOmg - LI Diepenbeek	50% 50%	€343 €343
1.19.a	Extra wandelverbindingen De Dijken op eigendom ANB	Inrichtingswerk uit kracht van wet	VLM	ANB	ANB	€6.735	ANB	100%	€6.735
1.19.c	Erfdienstbaarheid voor MTR1.19.a	Erfdienstbaarheid tot openbaar nut	VLM	ANB	ANB	€475	DepOmg - LI Diepenbeek	50% 50%	€238 €238
1.20.a	Extra wandelverbinding De Dijken op eigendom particulier	Inrichtingswerk uit kracht van wet	VLM	particulier	ANB	€4.568	ANB	100%	€4.568
1.20.c	Erfdienstbaarheid voor MTR1.20.a	Erfdienstbaarheid tot openbaar nut	VLM	particulier	ANB	€4.780	DepOmg - LI Diepenbeek	50% 50%	€2.390 €2.390
1.21.a	Extra wandelverbinding Stiemervallei op eigendom particulier	Inrichtingswerk uit kracht van wet	VLM	particulier	RLLK	€2.832	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€1.982 €850
1.21.c	Erfdienstbaarheid voor MTR1.21.a	Erfdienstbaarheid tot openbaar nut	VLM	particulier	RLLK	€739	DepOmg - LI Diepenbeek	50% 50%	€369 €369
1.22	Boombruggen (pro memorie)	pro memorie	Diepenbeek	Diepenbeek	Diepenbeek	pm	Diepenbeek	pm	pm

Nummer	Naam maatregel	Instrument	Uitvoerder	Eigenaar	Beheerder(s)	Totaal (€)	Financierder	Aandeel (%)	Aandeel (€)
Deelgebied 2. Miezerikvijvers									
2.1	Blue Deal project Miezerikvijvers (pro memorie)	Inrichtingswerk	VLM	Diepenbeek/Prov. LIM/Natuurpunt	Natuurpunt	€500.000	VLM - Blue Deal	100%	€500.000
2.2.a	Vernieuwen watertoevoer Miezerikvijvers	Inrichtingswerk uit kracht van wet	VLM	particulier	Diepenbeek	€23.505	DepOmg - LI Diepenbeek	70,00% 30%	€16.454 €7.052
2.2.c	Erfdienstbaarheid voor MTR2.2.a	Erfdienstbaarheid tot openbaar nut	VLM	particulier	Diepenbeek	€13.032	DepOmg - LI Diepenbeek	50% 50%	€6.516 €6.516
Deelgebied 3. Patersbos en Patersplein									
3.1	Groene herinrichting Patersplein	Inrichtingswerk	VLM	Diepenbeek	Diepenbeek	€645.000	VLM - Blue Deal	100%	€645.000
3.2	Ontharding Rooierheidestraat	Inrichtingswerk	VLM	Diepenbeek	Diepenbeek	€55.000	VLM - Blue Deal	100%	€55.000
3.3	Opknapbeurt Patersbos	Inrichtingswerk	VLM	Diepenbeek	Diepenbeek	€271.778	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€190.245 €81.533
3.4.a	Toegang vijver	Inrichtingswerk uit kracht van wet	VLM	particulier	RLLK	€2.995	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€2.096 €898
3.4.c	Erfdienstbaarheid voor MTR3.4.a	Erfdienstbaarheid tot openbaar nut	VLM	particulier	RLLK	€570	DepOmg - LI Diepenbeek	50% 50%	€285 €285
3.5	Infrastructuurwerken	Inrichtingswerk	VLM	Diepenbeek	Diepenbeek	€250.000	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€175.000 €75.000
Deel 4. Rustplekjes in de stijl van De Wijers									
4.1	Ter Waerden infoplek	Inrichtingswerk	VLM	Diepenbeek	Diepenbeek	€19.965	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€13.976 €5.990
4.2	Instappunt trambushalte campus	Inrichtingswerk	VLM	Prov. LIM	Diepenbeek	€5.457	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€3.820 €1.637
4.3	Bankjes en infopanelen	Inrichtingswerk	VLM	Diepenbeek	Diepenbeek	€13.310	DepOmg - LI Diepenbeek	70% 30%	€9.317 €3.993
					Aandeel VLM - Blue Deal	**€1.200.000**			
					Aandeel DepOmg - LI	**€616.089**			
					Aandeel ANB	**€53.496**			
					Aandeel Prov. LIM	**€1.260.000**			
					Aandeel Diepenbeek	**€275.547**			
					Algemeen totaal	**€3.405.132**			

VLM = Vlaamse Landmaatschappij, DepOmg LI = Departement Omgeving, als een subsidie aan de VLM in toepassing van het besluit landinrichting,
ANB = Agentschap voor Natuur en Bos, VMM = Vlaamse Milieumaatschappij, Prov. LIM = provincie Limburg, RLLK = Regionaal Landschap Kempen & Maasland
pm = pro memorie (nader te bepalen)

* kostprijs MTR1.1 en MTR1.8 zit vervat in algemeen totaal kostprijs maatregelen Levend Water (MTR1.4.a, 1.5.a, 1.6.a)
** de erfdienstbaarheid en vergoeding voor MTR1.15 en 1.16 zitten vervat in erfdienstbaarheid bij MTR1.4.c en 1.6.c
de raming van de vergoeding voor waardeverlies is telkens opgenomen onder de bijhorende erfdienstbaarheid

COLOFON

Uitvoerder
Vlaamse Landmaatschappij (regio Oost)
Koning Albert II-laan 15 bus 154, 1210 Brussel
Tel. 02 543 72 00, www.vlm.be, pers.vlm.be

Fotografie
©Vlaamse Landmaatschappij, tenzij anders vermeld bij de foto
©coverfoto, Robin Reynders

Status
Eindvoorstel landinrichtingsplan

Datum
april 2026

Volg ons op sociale media

